

Van der

NOTULEN

VAN HET

VERHANDELDE IN DE ZITTINGEN

DER

SYNODE

VAN DE

**Christelijke Gereformeerde Kerk
in Nederland,**

gehouden te Utrecht

op 29, 30 en 31 Juli 1913.

UTRECHT. — G. RENKEMA, Ezn.

NOTULEN

van het verhandelde in de zittingen der Synode van de
Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland,
gehouden te Utrecht, in het kerkgebouw
der Chr. Geref. gemeente aldaar,
op 29, 30 en 31 Juli 1913.

Zitting van Dinsdag 29 Juli 1913.

ART. 1. Nadat Ps. 49 : 5 gezongen en 1 Petr. 5 gelezen is, heet de Voorzitter der jongste Synode, Ds. J. Wisse, Czn., den afgevaardigden en den prae-adviseurs (Doc. der Theol. School) welkom.

„Geachte broeders, mede-arbeiders in den dienst des Heeren” — aldus sprak ZEerw. ongeveer — laat ons onzen arbeid aanvangen in de vrees des Heeren. Geroepen de kudde des Heeren te weiden, maakt ook de Synode-arbeid een gewichtig deel van dien veel omvattenden arbeid uit. De arbeid der Synode kan opbouwend, maar zij kan ook afbrekend werken. Het laatste zal niet gebeuren, als wij er van doordrongen zijn, dat wij geen *heerschappij* mogen voeren over het erfdeel des Heeren. En als wij nu zien op den omvang en op het gewicht van dien arbeid, zullen wij cenparig moeten uitroepen: „wie is tot deze dingen bekwaam?” Maar ziende op Israëls God, die krachten geeft en er van doordrongen, dat het 's Heeren zaak is, waarvoor wij arbeiden, kunnen wij moed — moed uit Hem — vatten. Hij wil zich bedienen van in zichzelf nietige werktuigen.

Het dobberend scheepje der Kerk heeft zeer zeker geen nood, als de rechte stuurman aan boord is. Als wij maar terugzien op den strijd en de worsteling (ook van de jongste 21 jaren) die achter ons ligt, moeten wij dan niet als uit één mond het uitroepen: „de Heere heeft geholpen!”

Als wij vasthouden aan de waarheid, die in Christus is, hebben wij voor geen gevaar te vreezen; — de Heere zelf staat voor de uitkomst in.

Onze hulpe dan zij in den Naam des Heeren en Hij vervulle ook in ons, als Synodale vergadering Zijner uitgeleide Kerk, de belofte, dat ook de poorten der hel zijne gemeente niet zullen overweldigen.”

Ds. Wisse gaat daarna voor in dankzegging en gebed.

ART. 2. Uit de nageziene en in orde bevonden lastbrieven blijkt, dat afgevaardigd zijn:

Van de **Classis Apeldoorn**: Ds. L. Baas, Oud. A. Rots, Oud. H. Derksen, Oud. W. C. Ankersmit, Oud. F. J. Lammers.

Van de **Classis Amsterdam**: Ds. J. de Bruin, Ds. J. W. Geels, Ds. F. Lengkeek, Oud. A. Prins, Oud. K. Schoon, Oud. A. S. Sluijter.

Van de **Classis Dordrecht**: Ds. J. Wisse, Czn., Ds. M. den Boer, Ds. J. D. Barth, Oud. W. Stolk, Azn., Oud. J. Quant, Oud. D. J. v. Brummen.

Van de **Classis 's Gravenhage**: Ds. H. Janssen, Ds. T. A. Bakker, Ds. P. de Groot, Oud. K. Holsteijn, Oud. G. Molenaar, Oud. J. van Vliet.

Van de **Classis Leeuwarden**: Ds. R. E. Sluiter, Ds. K. Zuiderma, Ds. M. Koomans, Oud. K. Broekema, Oud. J. Douma, Oud. W. Oldenburg.

Van de **Classis Utrecht**: Ds. Joh. Jansen, Ds. H. Visser, Ds. L. de Bruijne, Oud. G. Renkema, Ezn., Oud. W. Vermeer, Oud. N. Bijdemast.

Van de **Classis Zwolle**: Ds. J. W. Polman, Ds. J. J. v. d. Schuit, Ds. Joh. v. Vegt, Oud. H. Boerrigter, Oud. H. Hoonhorst, Oud. A. Koekoek.

De opmerking wordt gemaakt, dat de Cl. Apeldoorn, die 4 predikanten bezit, slechts 2 predikanten afvaardigde. Medegedeeld wordt, dat Ds. Bloemendaal wegens ziekte zich niet kan laten afvaardigen, dat Ds. Beekamp verhuizende is en dat Ds. Jansens door huiselijke omstandigheden verhinderd is ter vergadering te zijn.

Voorgesteld wordt:

a. de Synode spreekt hare afkeuring uit over de wijze van afvaardiging door de Cl. Apeldoorn;

b. Ds. Jansens worde geseind nog ter Synode te komen.

Beide voorstellen worden aangenomen.

ART. 3. Verkiezing van een moderamen.

Gekozen worden: Ds. Lengkeek als Voorzitter, Ds. Sluiter als Vice-Voorzitter en Ds. Joh. v. d. Vegt als Adjunct-Scriba. (Oud. Renkema is permanent Scriba).

ART. 4. De Voorzitter aanvaardt zijne taak en zegt, dat hij zulks doet onder vele overleggingen. „Onze kracht is zwakheid, onze wijsheid dwaasheid. Ik gevoel mij niet in staat te leiden; — geve de Heere Zijne leiding!

Moelijke zaken zullen in behandeling komen. En vader Cats heeft ergens geschreven: „Dikwijls rees er storm in het midden van het schip”. Die stormen zijn voorzeker de gevaarlijkste!

God geve de werking zijns Geestes, opdat wij niets mogen

bedoelen dan de eere van Zijnen Naam, het heil der Kerk!"

ART. 5. Instemming wordt gevraagd met de Belijdenis der Kerk. Deze wordt met opstaan door de leden betuigd.

ART. 6. Een voorstel om tijdens de zittingen niet te rooken, wordt met meerderheid van stemmen verworpen.

ART. 7. Bepaald wordt, dat de zittingen der Synode zullen worden gehouden van voorm. 9 tot nam. 4 uur. Aan het einde van iedere dagzitting zal worden bepaald, of er ook avondzitting zal worden gehouden.

ART. 8. Ds. Geels neemt op zich voor „de Wekker” een kort verslag van de handelingen der Synode te geven.

ART. 9. De Scriba leest de notulen der jongste Synode voor.

Op eene vraag van Oud. v. Brummen zal de uitdrukking „vrije kerk” worden vervangen door „Geref. gemeenten.”

Doc. v. d. Heijden wijst er op, dat op bladz. 15 *dochter* moet zijn *pleegdochter* en *dag* week

Oud. Sluiter zegt, dat bij Art. 66 zijn naam is verwisseld met dien van Ds. Sluiter.

PAUZE.

ART. 10. Nadat door Oud. Holsteijn een zegen is afgebeden, worden eenige ververschingen gebruikt. Ds. Koomans dankt daarna.

ART. 11. Besloten wordt zaken voor besloten vergadering a.s. Donderdagmorgen te behandelen.

ART. 12. Ingekomen is: a. een schrijven van Ds. Jansens, tegen uitdrukkingen in de Not. 1912 over zijne afwezigheid en b. van J. H. Tijmes en diens echtgenoot over eene tuchtzaak, reeds ter vorige Synode behandeld en afgedaan.

Het eerste schrijven wordt voor kennisgeving aangenomen. Over de zaak-Tijmes ontstaat eene korte discussie, omdat vele Synode-leden de meening van Ds. Janssen deelen, dat de predikant onzer Kerk, die in gedrukt geschrift van J. H. T. zoo vuil-brutaal door het slijk wordt gesleurd, de zaak in handen van den Officier van Justitie behoort te geven.

Ds. P. deelt daarop mede wat op rechterlijk advies door hem gedaan is en gedaan wordt. De Synode spreekt uit, dat Ds. P. naar geweten handele.

c. Brief van den Arnhemmer kerkeraad van den volgende inhoud:

„Aan de Generale Synode der Chr. Ger. Kerk,
p/a. Weled. Heer G. Renkema, „Ezn., Scriba.

Weleerw. en Eerw. Broeders.

De Kerkeraad der Chr. Geref. Gemeente te Arnhem,

a. Vernomen hebbende de uitspraak der Synode, inzake het protest van den heer Chr. Driessen,

b. In het bijzonder gelet hebbende op de conclusiën van de Commissie, te dezer zake door de Synode benoemd, welke conclusiën meerendeels door voornoemde vergadering zijn aanvaard, — heeft in zijne laatstgehouden vergadering (29 Juli) besloten het volgende ter uwer kennis te brengen:

dat de Kerkeraad zich in geenen deele kan vereenigen met de tweede conclusie in genoemd rapport, volgens welke conclusie de heer Driessen het volste recht had kerkeraadszaken aan anderen mede te deelen, en zelfs in de *Wekker* te doen plaatsnemen, — en wel om de volgende redenen:

1. Omdat dit is geschied zonder voorafgaande kennisgeving op den Kerkeraad;

2. Omdat dit is geschied nadat te voren plechtig was bevestigd niets, van hetgeen ter Kerkeraadsvergadering was behandeld, naar buiten te openbaren;

3. Omdat de genoemde zaken (zie de *Wekker* No. 28, 1911) hierin geheel onjuist en onwaar zijn voorgesteld;

4. Omdat de handelwijze van Driessen geheel strijdt tegen Gods Woord (Matth. 18);

Weshalve de Kerkeraad protesteert tegen deze en alle dergelijke practijken, en der Synode dringend verzoekt:

A. ten ernstigste hiertegen te waarschuwen;

B. de genoemde conclusie niet te handhaven;

C. den Redacteur van de *Wekker* te verzoeken geen Kerkeraadszaken, insinuaties in de „*Wekker*” op te nemen dan na vooraf tenminste ook den betrokken Kerkeraad te hebben gehoord.

’t welk doende,

den Kerkeraad der Chr. Geref. Gemeente te Arnhem,

L. H. BEEKAMP, Voorz.

C. SCHUURMAN, Scriba.

Met algemeene stemmen wordt besloten de 2de conclusie van het rapport der bedoelde Comm. te handhaven en dit besluit mede te deelen aan den Arnhemschen Kerkeraad.

d. Protest van br. Chr. Driessen te Arnhem.

Besloten wordt dit protest te behandelen, nadat de Com-

missie, door de Synode-1912 voor deze zaak naar Arnhem afgevaardigd, zal hebben gerapporteerd.

Ook het protest uit Groningen zal na het desbetreffend rapport van de Commissie, die daarheen in 1912 is benoemd, worden behandeld.

Aangaande 't protest-Driessen merkt de Voorzitter op, dat de Synode zich heeft nit te spreken over 't rapport der Commissie, — niet over 't andere, rakende handelingen des Kerkerads na Aug. 1912.

Ds. Sluiter wil, dat de stukken worden gesteld in handen der Commissie; in dien zin wordt besloten.

e. Schrijven van mej. A. Wiering—Schoon.

Besloten wordt, dat Oud. Schoon, Ds. Geels en Oud. Sluiter daaromtrent zullen rapporteeren.

f. Schrijven van de Zendingscommissie. Dit schrijven zal bij 't verslag dier Commissie worden behandeld.

g. Schrijven van Ds. Beckamp, dat hij niet weer eene benoeming als sec.-deputaat naar Art. 49 der D. K. wenscht.

h. Een schrijven van de Vereeniging, die zich, ingevolge het besluit der Synode van 1912, beijverde voor de „weezenzaak”.

Dat besluit luidt aldus:

„Willen diakonieën zich voor 't bereiken van het doel met elkander in verbinding stellen, dat is hunne zaak, maar de Synode behoort zich niet met dit punt in te laten.

Na korte discussie wordt door de Synode uitgesproken, dat de verzorging der weezen op den weg der diaconie ligt.”

Ds. Geels stelt voor ter beoordeeling van dit schrijven geene Commissie van rapport te benoemen, maar het gelijktijdig te behandelen met de instructiën, die op de agenda zijn aangegeven en aldus luiden:

De Classis verzoekt aan de Synode nadere verklaring te geven van hetgeen in art. 41 der gedrukte Notulen van de jongste Synode inzake de verzorging van weezen is uitgesproken.

(CLASSIS DORDRECHT.)

De Synode blijve bij de uitspraak, art. 41, Syn. 1912, bl. 20.

(CLASSIS AMSTERDAM).

De Voorz. wil dat eene Commissie toelichte; dan is 't der Synode gemakkelijker te beoordeelen.

Oud. v. Brummen wil eerst de instructies behandelen.

Ds. Janssen wijst er op, dat heel de zaak voor de Synode

draait om de instructie-Amsterdam; wordt die aangenomen, dan is eigenlijk alles beslist wat ter Synode te beslissen valt.

Oud. v. Brummen wijst er nog eens met nadruk op, dat de Synode niet anders kan, dan bij haar besluit van '12 blijven. Doet zij dit, dan behoort „het statuut” der Vereeniging hier besproken en kan deze Synode al of niet haar sanctie er aan geven.

De Voorz. brengt alsnu in bespreking de voornoemde instructie-Amsterdam.

Ds. Geels licht daarop de instructie-Amsterdam toe en zegt, dat zij werd geboren uit den drang der omstandigheden

Enkele diakoniën zijn verder gegaan dan de cl. Amsterdam overeenstemmend oordeelt met het Synode-besluit van 1912. Het werk der Vereeniging, die voor weezen-verzorging is opgericht, is, hoe goed ook bedoeld, een onwettig drijven.

Oud. v. Brummen wil gaarne van Ds. Geels hooren waarin dat onwettig drijven toch wel bestaat.

Ds. Geels zegt: „Er is eene vergadering uitgeschreven, te Utrecht te houden. Enkele diakoniën waren tegenwoordig. Op die vergadering bleek, dat men reeds op de vorige vergadering had besloten een centraal-weeshuis te stichten en in geen geval op gezinsverpleging aan te sturen. Men had alreeds een besluit gemaakt, zonder af te wachten of de andere Diaconieën onzer Kerk daarmede zouden instemmen. Het is drijven in eene eenzijdige richting.

De Scriba merkt op, dat hij niet kan begrijpen, hoe men in deze zaak van *een drijven* kan spreken. Inplaats van te *drijven*, hebben de betrokken broeders — en ik ben er hen dankbaar voor — gedaan wat zij naar 't Synode-besluit van het vorige jaar zich schuldig achtten te doen. Als dat Synode-besluit foutief was, dan verbeter *deze* Synode het, maar 'k vind het zeer verkeerd van een „drijven” te reppen, nu, naar ik meen, die volijverige broeders geheel handelden *naar Synode-besluit*. Dat allereerst mag niet uit het oog worden verloren.

Ds. den Boer zegt, dat het ook hem verbaasde, dat hier van drijven wordt gesproken.

Ds. Wisse zegt, dat ter classis Dordrecht de opmerking is gemaakt of men de zaak niet verkeerd voorstelt. Over diakonen wordt gesproken; diakoniën zijn er niet.

Ds. Janssen deelt het bezwaar-Wisse. Als de brs., die zich voor deze zaak hebben ingespannen, rechtspersoonlijkheid aanvragen en verkrijgen, staan zij in die zaak buiten de Kerk en kan geen kerkelijk lichaam er controle over uitoefenen. Daaruit is voor de toekomst veel ellende te wachten. De broeders zijn op een verkeerden weg.

De Voorzitter stelt voor: de Synode spreke uit, dat zij blijft bij het ter Synode van 1912 beslotene.

Ds. v. d. Schuit wijst op de bepalingen der Synode van 1857. De weezen-verzorging moet *gemeen'lijk* blijven. De Synode verandere in dien zin het ten vorigen jare genomen besluit.

Ds. den Boer merkt nog op, dat z i. hier veel te veel uit het oog wordt verloren, dat de betrokken broeders geenszins eigenmachtig willen optreden. Zij wenschen door deze Synode gehoord te worden en vragen raad.

Oud. v. Brummen verheugt het, dat diakenen deze zaak ter hand hebben genomen. De ervaring van sommige gemeenten leerde duidelijk, dat de zaak der weezen niet al te theoretisch moet worden gezien. De betrokken broeders zullen elke raadgeving van deze Synode dankbaar aanvaarden.

Ds. Janssen stelt voor eene Commissie te benoemen om de ontworpen statuten te onderzoeken en de betrokken brs. uit te noodigen ter Synode, om de bezwaren te bespreken. Ds. Janssen stelt zich beschikbaar, om in die Commissie zitting te nemen.

Ds. Sluiter dringt er op aan het besluit van '12 te wijzigen in dien zin, dat het werk, door de bedoelde brs. diakenen gedaan, niet worde aangetast.

Oud. v. Brummen dringt er nogmaals op aan het besluit van '12 te omschrijven en aan banden te leggen.

Ds. de Groot spreekt over gezinsverpleging.

De Voorz. wijst er op, dat het hier geldt de *zaak*, n.l. of de verzorging onzer weezen eene diakonale zaak is, ja of neen. Ds. Janssen wenscht de betrokken brs. nu hier uit te noodigen. Dat is niet noodig. Laat de Synode aan het ten vorigen jare bepaalde toevoegen, dat de diakoniën in deze zaak moeten raadplegen met den plaatselijken kerkeraad. Wat is tegen dergelijke aanvulling?

„Ik ben”, zegt de Voorz., „tegen eene Commissie; — als aan elke diakonie een kerkeraad wordt toegevoegd, wat kunnen wij dan meer wenschen?”

Oud. v. Brummen kan met 't voorstel-Janssen meegaan. Hij vreest schade voor de kassen, als in de gemeenten den indruk wordt gegeven, dat de Synode zich van de zaak afmaakt. Daarom doet de Synode 't best eene Commissie te benoemen, die met het betrokken bestuur de zaak bespreekt.

De Voorz. wijst er nogmaals op, dat wij moeten hebben eene kerkelijke zaak.

Ds. Zuidersma wil, dat de diakenen als particuliere personen

een weeshuis kunnen oprichten, maar dat de Kerk zich hiermeê niet zal inlaten

Ds. den Boer zegt, dat het niet eerlijk is de Commissie aan haar lot over te laten, nu de zaak zoo is geloopt door een fout der Synode-1912.

Ds. Janssen wil, op grond van praktische overwegingen, de zaak door een te benoemen Commissie onder de oogen zien. Zijn bezwaar is, dat als de vereeniging eenmaal rechts-persoonlijkheid heeft gekregen, zij buiten de Kerk staat en er geen macht is, die invloed op haar kan uitoefenen.

Ds. Janssen — daarin gesteund door Oud. v. Brummen — stelt voor eene commissie te benoemen om 't Statuut te onderzoeken. Deze Commissie zal dan de bezwaren aan de Synode en de Synode aan het bedoelde bestuur kenbaar maken.

Na korte discussie wordt dit voorstel aangenomen.

Als Commissie der Synode worden benoemd de brs. Ds. Janssen, Oud. Ankersmit, Oud. v. Brummen, Ds. v. d. Schuit en Ds. Visser. *i.* In Comité behandeld.

ART. 13. De vergadering wordt met dankgebed van Ds. den Boer gesloten.

Avondzitting van 29 Juli 1913.

ART. 14. Gezongen wordt Ps. 119 : 3. Ds. Baas gaat voor in gebed.

ART. 15. Aan H. M. de Koningin wordt een telegram van hulde en heilbede gezonden, van den volgende inhoud :

„Aan H. M. de Koningin, Het Loo.

De Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, in Synode te Utrecht vergaderd, betuigende hare verknochtheid aan Uw Koninklijk Huis, bidt in deze, voor Uwe Majesteit zoo moeitevolle dagen, des Heeren bijzondere leiding en zegen af over Uwe Majesteit en Haar Koninklijk Huis.

LENGKEEK, Voorzitter.
RENKEMA, Scriba.”

Daarop werd terug ontvangen :

„Het Loo, 77 Regeerings 45 29/7 4-10 N

De Koningin draagt mij op U allen Haren besten dank over te brengen voor de hulde en goede zegenwenschen Hare Majesteit en het Koninklijk Huis aangeboden.

Adjutant van Dienst,

DUMONCEAU.

ART. 16. De Syn. Commissie brengt verslag uit van haren arbeid sedert de Synode-1912.

Dit kort verslag geeft geene aanleiding tot besprekingen en wordt met dank aan den Secr. der Syn. Commissie, goedgekeurd.

ART. 17. Als lid der Syn. Commissie — Ds. Janssen is aan de beurt van aftreding — wordt gekozen Ds. J. Wisse, Czn.; — als diens secundus Ds. R. E. Sluiter.

ART. 18. Uit het jaarverslag der S. C. blijkt o. a. dat sedert de jongste Synode nieuwe gemeenten werden gesticht te Onstwedde en te Onstwedder—Mussel.

ART. 19. De Commissie der Kas E. B. P. geeft verslag van haren arbeid in 't jongste jaar.

Naar aanleiding van dit verslag wordt breedvoerig de vraag besproken of in de gegeven omstandigheden — geld is er niet in kas — eene oproeping *mag* of *moet* gedaan worden. De Comm. durft geen „gegadigden” oproepen, tenzij de Synode haar rugsteune.

In verband met deze vraag merkt de Scriba op, dat hij ter Synode van 1896 het voorstel deed een scheurkalender en een jaarboekje der Christ. Geref. Kerk uit te geven, om met de baten dier uitgaven de Kerk te stennen. „Men vreesde toen”, zegt de Scriba, „dat die uitgaven geen levensvatbaarheid hadden; daarom aanvaardde ik zelf de finantiële verantwoordelijkheid. De Heere heeft dat pogen rijk gezegend en ik zie nog altijd met dank terug op wat ik in 1895 ben begonnen en door de krachtige hulp van onzen br. v. Brummen (met die van vele predikanten) steeds vooruitging. Het is dus zeker niet te stout van mij, als ik een woordje meê spreek over de bestemming van het voordeelig saldo, dat scheurkalender en jaarboekje afwerpen. Toen ik die uitgaven in handen had, was ik gewoon met den Penningmeester der Theol. school en met die van de Opleidingskas te overleggen, in welke van die kassen het voordeelig saldo moest worden gestort. Kan niet besloten worden die gelden voor de eene helft aan de T. S. en voor de andere helft aan de „Opleidingskas” te geven?

Ds. Geels merkt op, dat de kas der T. S. die gelden niet kan missen met het oog op het benoemen van een derden docent.

Oud. v. Brummen merkt op, dat de bezwaren tegen eene oproeping verminderen, nu hem zoo juist f 100.— wordt toegezegd en de Penningmeester f 200.— zal ontvangen voor de overname der besproken obligaties. Er ontbreekt dus nog f 200.— aan de f 500.—.

Ds. Janssen wil die f 200.— over de Classis verdeelen (aanslaan).

Na nog eenige discussie wordt op voorstel van Ds. Bos besloten de opbrengst van scheurkalender en jaarboekje over de 3 kassen te verdeelen.

Besloten wordt verder, dat de Comm. der Kas E. B. P. sollicitanten zal oproepen.

ART. 20. De Penningmeester van de Kas E. B. P. brengt zijn jaarverslag uit.

ART. 21. Ds. Bos en Oud. v. Brummen worden herkozen als *leden* der Kas E. B. P., — Ds. Visser en Oud. Quant als *secundi*.

ART. 22. Aangezien de Commissie voor de *Kas Em. pred.*, *pr.-W. en W.* nog niet vergaderde, geeft zij nog geen verslag.

ART. 23. Ds. Bos en Ds. den Boer worden herkozen als *leden* der *Kas Em.-pred.*, *pr.-W. en W.*, — Oud. Sluijter wordt herkozen als *secundus*.

ART. 24. De Secretaris der Zendingscommissie geeft zijn jaarverslag.

Enkele inlichtingen worden gevraagd en duidelijk gegeven.

ART. 25. Besloten wordt het rapport over het Zendings-terrein naar de kerkeraden terug te zenden, om een volgend jaar te behandelen.

ART. 26. Als lid der Zendingscommissie wordt herkozen Ds. Lengkeek.

ART. 27. Als leden der Commissie naar Art. 49 D. K. werden herkozen Ds. Bos en Ds. de Groot en als *secundi* Ds. Barth en Ds. Baas (de laatste als *secundus* van Ds. Bos.)

ART. 28. Met dankgebed van Doc. v. d. Heijden wordt deze zitting gesloten.

Zitting van Woensdag 30 Juli 1913.

ART. 29. Nadat Ps. 86 : 3 gezongen en Ps. 46 gelezen is, gaat de Voorzitter voor in gebed.

ART. 30. In behandeling komen de volgende instructies, betreffende de Zending.

1. De Synode keure het Zendingsrapport, inzake de opleiding van toekomstige zendelingen, goed, met dien verstande, dat :

op pag. 10, eerste leerjaar, worde toegevoegd :

Grieksch 2 uur.

op pag. 10, regel 7 en 8 van onderen, worde geschrapt :

„waarin verklaard wordt, dat hij bevorderd is tot Cand. in de Theologie"; terwijl daarvoor in de plaats worde gesteld:

„Terwijl hij op het einde van zijn studiën in eene gecombineerde vergadering van curatoren en Zendingscommissie tot candidaat in de heilige Godgeleerdheid wordt bevorderd". (CLASSIS 'S-GRAVENHAGE.)

De classis stemt in met het rapport der Zend. Comm., maar kan de opmerking niet achterwege houden, dat men toch niet te haastig met het uitzenden van een zendeling van wal steke, ziende op de enorme kosten, die deze uitzending zal eischen en op velerlei financiëele behoeften in eigen gemeenten.

(CLASSIS UTRECHT).

4. De Synode vereenige zich met het rapport der Zendingscommissie, rakende de opleiding van zendingen, en wachte af, wat de practijk daaromtrent zal leeren.

(CLASSIS AMSTERDAM).

De classis vereenigt zich met het rapport der Zendingscommissie over de opleiding.

(CLASSIS DORDRECHT).

De Classis 's-Gravenhage licht haar instructie toe met de opmerking, dat zij er gevaar in ziet aan het einde der 4 leerjaren het diploma van cand. in de Theologie uit te reiken, daar de cand. zich alsdan in onze Kerk beroepbaar kan stellen.

Eerst aan het einde van den studietijd zou de Cl. het bedoelde diploma willen geven.

Ds. v. d. Schuit ziet nog een ander gevaar; — hij wil den pas zien afgesneden, dat ook na het eind der studie de candidaat zich in de Kerk beroepbaar kan stellen.

Doc. de Bruin wil geen motie van wantrouwen en wijst er op, dat er zich in de laatste 2 jaar bezwaren voor een adspirant-zending kunnen opdoen. Is hem het diploma uitgereikt, dan vertrekt hij reeds 2 à 3 maanden later.

De Voorz. ziet wel gevaar. Hij stelt daarom voor, dat de zaak door de Z.-C. nog eens onder de oogen worde gezien en zij desbetreffende voorstellen aan de kerkeraden zende.

Aldus wordt besloten.

Op de vraag of iemand nog andere bezwaren heeft, merkt Ds. v. d. Schuit op, dat het z. i. wenschelijk is, dat een zending volledige opleiding als predikant ontvange, plus goed onderwijs in de aanverwante vakken.

Ds. Janssen acht dien opleidingstijd veel te lang; hij zou

dan 9 jaar beloopt. Dogmatische opleiding vooral is noodig.

Nadat in verband met dit punt nog eenige discussie is gevoerd, wordt door stemming besloten het rapport aan te nemen en derhalve bij den gestelden studietijd te blijven, met dien verstande, dat de Z. C. de 2 laatste jaren nader zal bestudeeren.

Bij monde van Ds. Visser wordt de instructie-Utrecht toegelicht en er op gewezen, dat de nood der andere kassen zoo groot is, terwijl de Zendingskas vrij goed gespekt is. Hij meent, dat de andere kassen er onder lijden, als men die bij Zendingskas achterstelt.

Anderen spreken uit, dat er van achterstelling geen sprake is.

ART. 31. Ds. Wondstra neemt, als secundus van Ds. Polman, zitting, na instemming met de belijdenis te hebben betuigd.

ART. 32. Het verslag over de Theol. school gelezen en goedgekeurd. Bij 't *finantiel* verslag over de T. S. wijst Ds. de Groot op de nalatigheid in 't collecteeren der gemeente Hilversum.

De Voorzitter wijst op de indertijd gegeven wenk om ter Classes-vergadering verslag aangaande de collecten van de gemeenten te vragen.

De Synode spreekt afkeuring uit over de nalatigheid der gemeenten, die *onwillig* zijn. Aan de gemeente Hilversum zal een schrijven van afkeuring worden gezonden.

ART. 33. Aan de orde komen de agenda-voorstellen, die op de T. S. betrekking hebben. Zij luiden als volgt:

De Synode wekke op tot het houden van Theol. „School-dagen” in verschillende deelen des lands.

(CLASSIS LEEUWARDEN).

De Synode spreke uit, dat het de bedoeling is: of bij het peremptoir examen de stemming der Leeraren (zie Synod. bep. 1863 Kerkel. Handb. blz. 11) beslissend is of niet.

(CLASSIS ZWOLLE.)

De vraag wordt te berde gebracht, of het niet wenschelijk wordt geacht z.g. schooldagen te houden.

De Voorz. vindt het wenschelijk dergelijke dagen classikaal te houden. Algemeen deelt men die meening.

Naar aanleiding van het curatoren-verslag wordt het be-noemen van een derden docent en de hangende vraag over een geschikt schoolgebouw besproken.

Het curatorium is van oordeel, dat, met het oog op den goeden gang van het onderwijs, een leeraar meer *noodig* is.

Ds. den Boer oppert enkele finantiële bezwaren.

Algemeen oordeelt men, dat uitbreiding van het leeraars-

personeel dringend noodig is, maar de Synode moet kunnen antwoorden op de vraag hoe zulks mogelijk is met het oog op de fin. inkomsten der T. S.

Ds. Geels wijst er op, dat toch niet in de eerste plaats de fin. krachten een antwoord op deze vraag mogen beheerschen ; — zeer terecht stond bij het Curatorium *het noodzakelijke* op den voorgrond.

Ds. v. d. Schuit vraagt of eene 3de collecte voor de T. S. niet al de fin. bezwaren zal kunnen opheffen.

Doc. v. d. Heijden wijst er op, dat, onverminderd het behoud van den Leeraar in de Holl. vakken, het ter Synode weer blijkt, dat men goed inziet, dat een derde docent *noodig* is, te meer waar 't op den duur ondoenlijk zal blijken, dat Doc. Janssen half leeraar eener gemeente en voor de andere helft (grooter of kleiner) docent der T. S. kan zijn.

De Scriba, overtuigd dat Doc. Janssen op den duur niet beide betrekkingen kan blijven vervullen en de Kerk niet meer kan volstaan met $2\frac{1}{2}$ docent, vertrouwt dat er wel een weg zal zijn te vinden, indien de harten maar voor dit belang der Kerk worden warm gemaakt. Dan komen de noodige gelden er wel.

Ds. den Boer wenscht, dat elke Classis eene schoolvergadering zal houden ; de collecten bij dergelijke vergaderingen zullen goede fin. baten afwerpen.

Oud. v. Brummen wijst er op, dat wij, ook bij het benoemen van een derden docent, den heer Vermeer aan de school moesten houden (br. Vermeer is een goede leerkracht) en anders doen wij een stap achteruit.

De Voorz. deelt mede, dat de heer V. bedankt als assistent aan de School, maar hij vraagt den heer Vermeer (ter Synode als hospitant tegenwoordig) of deze bij zijn voornemen blijft.

Ds. Janssen wijst er op, in aansluiting met de meening van Oud. v. Brummen, dat br. Vermeer aan de T. S. moet verbonden blijven.

De heer Vermeer deelt nu mede, dat hij voor zijne betrekking als leeraar in de z.g. Hollandsche vakken heeft bedankt, omdat hij geen beletsel wil zijn voor het benoemen van een derden docent.

Nadat de heer V. zijn bericht van bedanken heeft ingetrokken, dringt Oud. v. Brummen er nog eens op aan zijn voorstel om br. V. voor de T. S. te behouden, in stemming te brengen.

Ds. Bakker stelt voor, dat men eerst gelden verzamele (b.v. bij wijze van contributie) en *daarna* den derden docent aanstelle.

Bij stemming (30 stemmen voor, 8 tegen en 1 blanco) wordt daarna besloten een derden docent aan de T. S. te benoemen.

Ds. Geels wenscht na dit besluit onmiddellijk over te gaan tot benoeming van den derden docent; „het geld”, zegt hij, „zal er wel komen”.

Ds. Sluiter waarschuwt tegen te haastig handelen.

PAUZE.

Na het gebruik van eenige ververschingen, waarover door Ds. Geels den zegen was afgebeden, wordt de vergadering hervat met gebed van Ds. den Boer.

ART. 34*b*. De discussie over het benoemen van een docent wordt voortgezet. Verschillende leden opperen finantiële bezwaren en zijn bang, dat men te veel hooi op den vork neemt.

Ds. Bakker wil eerst tot benoeming overgaan, als meer zekerheid is voor de benoodigde gelden.

Oud. Sluiter wil eerst ter volgende Synode definitieve benoeming.

Ds. v. d. Schuit wil, gehoord de besprekingen, de zaak terug zenden naar het Curatorium en aan Doc. Janssen verzoeken nog dit jaar op denzelfden voet aan de T. S. te blijven.

De Voorz. acht het voorstel-Sluiter niet uitvoerbaar.

Ds. Geels oordeelt het voorstel-v. d. Schuit voor de Curatoren der T. S. onaanneembaar, omdat door 't aannemen van dit voorstel het werk der Synode gelegd wordt op de schouders van het Curatorium.

Ds. Bakker trekt zijn voorstel in.

De Voorz. zegt het voorstel-v. d. Schuit te kunnen steunen, mits er eene Commissie worde benoemd, die deze zaak zal behartigen.

Doc. de Bruin wenscht dan eene commissie van 7 leden, — uit elke classis één.

De Voorz. herinnert er aan, dat het voorstel-v. d. Schuit dus bedoelt: de benoeming moet nog een jaar worden uitgesteld.

Doc. Janssen vraagt: „zal er dan ter volgende Synode een docent worden benoemd; men gevoelt toch, dat men op deze wijze mij met een kluitje in 't riet stuurt.”

Nadat de Voorzitter op bekorting der beraadslagingen heeft aangedrongen en Doc de Bruin nog in overweging heeft gegeven A. in elke gemeente voor dit doel eene extra-collecte in het leven te roepen en B. in de gemeenten contribuanten voor dit doel te winnen, wordt besloten dat de zaak naar de kerkeraden zal worden teruggezonden, om de finantiële zijde der zaak ernstig onder de oogen te zien, terwijl aan de gemeente Leiden zal worden verzocht haar leeraar nog een jaar aan de T. S. te laten arbeiden als tot heden.

Oud. Holstein (Leiden) merkt in verband met dit laatste op, dat de werkzaamheden van Ds. Janssen in de gemeente Leiden te veel lijden door zijn docentschap aan de T. S. en vraagt of geen predikanten der Kerk de winter-avonddiensten in de week te Leiden voor Ds. Janssen willen vervullen.

Ds. Janssen vraagt nog of 't curatorium zijn salaris niet met f 250.— kan verhoogen, opdat de Kerkeraad van Leiden daardoor verlicht worde, voor avonddiensten in de winterweken.

De Voorz. merkt op, dat dit punt hier niet kan worden besproken.

Besloten wordt het Curatorium op te dragen dit jaar te doen wat in deze zaak noodig is.

ART. 35. Aan de orde komt de vraag van het Curatorium wat de Synode wenscht: een nieuw schoolgebouw of een bestaand gebouw aankopen en daarmede bepaling van de plaats van vestiging.

Ds. v. d. Schuit wil deze zaak terug gezonden zien naar de kerkeraden.

Oud. Holsteijn wijst er op, dat de gemeente Leiden voor f 12000.— een huis te koop heeft, dat door verbouw voor f 5000.— uitnemend voor School is in te richten.

Oud. v. Brummen merkt op, dat door den verbouw het perceel vrij duur wordt, — f 17000.—.

Op voorstel van den Voorzitter wordt besloten eene Commissie te benoemen, die aan de Kerkeraden voorstellen doet, zoodat die voorstellen over de Classes ter volgende Synode komen.

Als leden dier Commissie worden benoemd de brs. Noorduyn, van Rotterdam, de Reijke, te Bussum, Doc. v. d. Heijden, Ds. v. d. Schuijt en Ds. Geels.

ART. 36. Aan de orde komen alsnu de volgende instructiën over het kerkelijk orgaan.

De Synode beslisse tot de uitgave van een kerkelijk orgaan, benoeme een Commissie van redacteurs, uit 5 tot 7 predikanten, die hun arbeid geheel gratis verrichten, uitgezonderd bureaukosten, ten voordeele van de drie kerkelijke kassen.

(CLASSIS APELDOORN).

De Synode besluite tot de uitgave van een eigen kerkelijk orgaan, zoo mogelijk met Ds. Wisse als hoofdredacteur.

(CLASSIS AMSTERDAM.)

De Synode trachte met den redacteur van „de Wekker”

in onderhandeling te treden om pogingen aan te wenden, dat „de Wekker” het eigendom worde van de Chr. Ger. Kerk.

(CLASSIS 'S-GRAVENHAGE).

Ds. Wisse, Redacteur van „de Wekker”, deelt in het kort de geschiedenis van het blad mede. Het stond op het punt van sterven, toen het in handen van Ds. Wisse kwam. Er is veel geld in gestoken. Daar moest rente en aflossing van zijn. Langzaam en na veel teleurstelling kwam men tot 200 abonné's. Steeds is daarop groei gevolgd.

Wil men nu „de Wekker” onteigenen? Rekent men dan niet met de fin. bezwaren? Rekent men niet met al den arbeid, dien het gekost heeft om het blad zoover te brengen, dat het reeds fin. baten voor de School afwerpt? Jaren geleden heb ik hier gezegd: „als men ophoudt met steeds weer ter Synode de Wekker ter tafel te brengen, zal ik zorgen, dat de Kerk zeer voordeelig een blad krijgt. Dat zeg ik nog. Maar als men mij gaat dwarsboomen, zeg ik niets meer.”

Ds. Janssen, Ds. v. d. Schuijt, Ds. de Bruin en Ds. Geels voeren nog het woord, vooral naar aanleiding van het feit, dat Doc. de Bruin thans niet meer in „de Wekker” schrijft.

Ds. de Bruijne doet, namens de afgevaardigden van classis Utrecht, nu het volgende voorstel, dat wordt aangenomen:

„De Synode, dankbaar erkennend den arbeid van Ds. Wisse in „de Wekker”, gedurende 25 jaar, waardoor het beginsel der Kerk hooggehouden werd, besluit bij het onde te blijven en bidt den Heere aan Ds. Wisse verder krachten te schenken, om nog lang dien arbeid te kunnen verrichten”.

ART. 37. Met dankgebed door Ds. Janssen en het zingen van Ps. 133 : 3 wordt deze zitting gesloten.

Avondzitting van 30 Juli 1913.

ART. 38. Nadat Ps. 25 : 2 gezongen is, gaat Oud. Hoonhorst voor in gebed.

ART. 39. Oud. Foppen, secundus van Oud. Ankersmit, die vertrokken is, betuigt instemming met de belijdenis.

ART. 40. Als curatoren der T. S. worden als primi herkozen Ds. Lengkeek, Ds. Sluiter en Ds. Schouten, — als secundi Ds. v. d. Vegt, Ds. de Groot en Ds. Bos.

ART. 41a. Omtrent den lastbrief der Syn. Commissie en die der deputaten voor Buitenlandsche Kerken zijn de volgende instructiën te behandelen.

Omtrent den lastbrief voor de Syn. Commissie en voor de deputaten voor Buitenl. Kerken plus twee voorstellen, verwijst de classis naar art. 62 Synode 1912.

(CLASSIS ZWOLLE).

In zake het rapport Synodale Comm. en Dep. Buitenl. Kerken enz. stelt de classis der Synode voor bij het oude te blijven.

(CLASSIS UTRECHT).

Inzake de bepaling bij art. 10 D. K. O. (zie art. 63 der Notulen-1912) vereenigt de classis zich volkomen met de instructie der classis 's-Gravenhage:

„dat predikanten, die eene roeping aannemen naar eene gemeente, behoorende tot eene kerk, met welke de Chr. Ger. Kerk geene correspondentie houdt, met het aannemen van zulk een beroep onmiddellijk ophouden ambtsdrager en lid der kerk te zijn en vanaf dat oogenblik geen ambtsbezigheden in de gemeente mogen verrichten.

(CLASSIS UTRECHT).

Na korte bespreking wordt bepaald, dat de thans geldende lastbrief der Synodale Commissie van kracht blijft.

Tegen het woord *onmiddellijk* van de classis Utrecht worden eenige bezwaren geopperd.

De Voorz. stelt voor eene termijn van *vier weken* te stellen en wijst er op, dat er niet alleen een *Christ. Geref. Kerk*, maar ook een *Geref. Kerk* bestaat. Wel dient bij elk beroep overwogen de grondslag, waarop de roepende Kerk staat; — Geref., Herv. en z.g. vrije gemeenten staan tegenover ons en op hen past het *onmiddellijk*, dat de classis Utrecht voorstelt, zeer juist, maar of 't op ieder andere kerkgemeenschap in 't buitenland mag worden toegepast, betwijfelt hij.

Doc. de Bruin meent, dat het aan de autonomie van den kerkeraad, die te veel wordt vergeten, moet worden overgelaten, een grens te trekken.

Ds. Janssen stelt voor: als een predikant onzer Christ Ger. Kerk eene roeping aanneemt naar eene „gemeente” van eene andere „kerkgemeenschap” in *ons* land, zal hij onmiddellijk moeten einligen met de bediening des Woords en der Sacramenten, terwijl een predikant, die eene roeping aanneemt naar eene buitenlandsche Kerk al de aanspraken op de rechten onzer Kerk verliest en de Kerkeraad omtrent den tijd van overgang in overleg treedt met de Class. Commissie.

Ds. Sluiter stelt voor: iemand, die een beroep naar eene andere kerkgemeenschap in ons land aanneemt, zal nog enkele weken in

de bediening des *Woords* in de Christ. Ger. Kerk mogen blijven dienen, — niet in de bediening der Sacramenten.

Het voorstel-Jaanssen wordt aangenomen.

ART. 41b. Nadat Ds. v. d. Schuit de desbetreffende instructie van de Classis Zwolle heeft toegelicht, wordt na eenige bespreking door de Synode het volgende bepaald ;

Wanneer een predikant of een candidaat in de Theologie uit een andere kerkgemeenschap in *ons* land tot de Christelijke Gereformeerde Kerk wil overkomen, zal hij van dit voornemen kennis hebben te geven aan die Classis onzer Kerk, waaronder hij alsdan burgerlijk ressorteert.

Daarop zal deze Classis een onderzoek instellen naar de gronden, waarop dat komen tot de Christ. Geref. Kerk berust, naar zijne opleiding tot den dienst des Woords, naar zijne verhouding tot de neo-gereformeerde leer en (als 't een predikant geldt) naar diens bevestiging in het ambt.

Bij gunstigen uitslag van het onderzoek zal, indien bedoelde persoon een *candidaat* in de Theologie is, de Classis hem het peremptoir examen afnemen — bij *predikanten* daarentegen zal alleen onderzocht worden hunne rechtzinnigheid en de praktische en theoretische predikkunde.

Na gunstigen uitslag van dit onderzoek, waarin de Classis wordt bijgestaan door de Deputatie naar Art. 49 der D. K., zal de onderzochte beroepbaar worden gesteld.

Omtrent een predikant, die geene wetenschappelijke opleiding heeft genoten en tot de Christ. Geref. Kerk wenscht over te komen, bepaalt de Synode, dat hij zal moeten worden onderzocht door de Classis, bijgestaan door de Deputaten naar Art. 49 der D. K., in de vakken, die door de Synode van 1909 (zie Not. bladz. 11) voor het examen naar Art. 8 zijn vastgesteld.

Nog wordt bepaald, dat zoo eene gemeente onzer Kerk een predikant of een candidaat uit een andere kerkgemeenschap in ons land wenscht te beroepen, zij daarvan kennis geeft aan de Classis, waaronder zij ressorteert.

De Classis zal dan door hare Commissie mondelinge of schriftelijke inlichtingen bij den bedoelden persoon inwinnen en daaromtrent op de e.k. vergadering rapporteeren. Op grond van dat rapport zal de Classis de toestemming tot beroepen kunnen verleenen of onthouden. Indien de toestemming wordt verleend kan een gemeente den persoon beroepen en wordt bij aanneming van het beroep gehandeld als hiervoor is omschreven.

ART. 42. In zake de instructie: Kan de dienst op

Zondag bij het Ned. Loodswezen als werk van noodzakelijkheid beschouwd worden?

(van de classis Amsterdam) wordt eene Commissie van bericht, consideratiën en advies benoemd, die ter e.k. Synode zal rapporteeren. Als leden dier Commissie worden door de Synode aangewezen Ds. den Boer, Ds. de Groot en Oud. Molenaar.

ART. 43. Op de instructie: „De Synode spreke zich nader uit over het besluit, dat in 1904 genomen is aangaande den Zondagsarbeid”

(van de classis Leeuwarden) kan alsdan bij de behandeling van 't rapport, bedoeld in art. 42, nader worden ingegaan.

ART. 44. Omtrent het herdenken in 1913 van Neêrlands Onafhankelijkheid (zie Art. 67 der Not. van 1912) wordt op voorstel van Ds. Janssen en na het prae-advies der Docenten, besloten, dat elke gemeente deze herdenking zal vieren naar plaatselijke gelegenheid.

ART. 45. Alsnu stelt de Voorz. de volgende instructies aan de orde van behandeling over *Classes-indeeling*, enz.

De gemeente Onstwedde wenscht wijziging in de voorgestelde Classes-indeeling, en wel, dat Kornhorn, Hoogeveen, Nieuweroord en Nieuw-Amsterdam bij de classis Groningen worden gevoegd.

1. De classis Leeuwarden stelt der Synode voor, de thans bestaande classis in tweeën te verdeelen en wel in eene *Classis Leeuwarden* met de gemeenten: Drachten-Ureterp, Harlingen, Leeuwarden, Murmerwoude, Sneek en Suawoude, en eene *Classis Groningen* met de gemeenten:

Assen Emmer-Compascuum, Midwolda, Nieuw-Pekela, Onstwedde, Groningen, Smilde, Veendam-Wildervank, Ulrum en Valthermond.
(CLASSIS LEEUWARDEN).

Aangezien de nieuwe classes-indeeling ten vorigen jare niet is aangenomen door de Synode, en de classis Apeldoorn slechts een zevental gemeenten, dat is de helft minder dan de classis Leeuwarden, den Haag e. a. telt, verzoekt de classis der Synode dringend, dat het bedrag van de Synode-kosten voor haar tot de helft worde teruggebracht.

(CLASSIS APELDOORN).

De Synode ga over tot het instellen van Provinciale Synoden.

(CLASSIS AMSTERDAM).

De instructie-Amsterdam wordt door Ds. de Bruin toegelicht, die er op wijst, dat zijne classis meent, dat de tijd gekomen

is voor Prov. indeeling ; daardoor komen wij ook in dit opzicht meer op den lijn der D. K.

De Voorz. en Oud. Prins wijzen met voorbeelden er op, dat, ook in het belang van de uitoefening der kerkelijke tucht, het wenschelijk is op 't voorstel-Amsterdam in te gaan.

Ook Doc. v. d. Heijden, prae-adviseur, acht het zeer wenschelijk, dat de Synode het voorstel-Amsterdam aanneemt.

De Vice-Voorzitter herinnert aan het vroeger ter Synode gebracht ontwerp, dat z. i. goed doordacht was. Dat ontwerp wilde 9 classes en 3 Prov. Synodes.

Ds. Janssen acht het goed eene Commissie te benoemen, die het plan van 1907 zoo noodig wijzige en ter a.s. Synode rapporteere.

Ds. Zuidersma vraagt of de redenen, die er waren, om plan-1907 af te stemmen, niet ook nu nog van gelijke kracht zijn. Hij herinnert meteen aan hetgeen Dr. Beets hier ter Synode in een vorig jaar zoozeer prees in den tijd van samenkomst onzer kerkelijke vergaderingen. Ook het behandelen van tucht-zaken wordt, als Prov. Synodes komen, veel te veel op den langen baan geschoven, evenals voorstellen in het belang onzer T. S.

Ds. Geels zegt, dat bij de huidige organisatie der Synode (inplaats van om de 3 jaar *jaarlijksche* vergadering) de Synode wel een rechtbank gelijk, om allerlei zaken te berechten, die door eene Prov. Synode kunnen worden afgedaan en alleen in hoogste instantie ter Generale Synode behooren te komen.

De Scriba deelt de meening van Ds. Geels en zegt, dat thans veel te veel tijd (en tijd is geld) aan ingekomen brieven enz. gegeven moet worden.

De Voorzitter bepleit nog eens de noodzakelijkheid van Prov. Synoden, vooral met het oog op tuchtzaken, enz.

Ds. Janssen stelt voor thans verder niets uit te spreken over de instructie-Amsterdam, maar eene Commissie te benoemen, die vóór de a.s. Synode de kwestie van alle zijden beziet en dan rapporteert.

Dit voorstel wordt aangenomen.

Als leden der bedoelde Commissie worden gekozen : Ds. Janssen, Ds. Bakker, Ds. Zuidersma, Ds. v. d. Schuit en Doc. v. d. Heijden.

ART. 46. De instructie-Leeuwarden, in het vorig art. genoemd, wordt door Ds. Sluiter toegelicht. Ds. Sl. bepleit de wenschelijkheid om de gemeente Kornhorn te laten bij de classis *Leeuwarden*.

Ds. Zuidersma daarentegen wil K. bij de classis *Groningen*

voegen, vooral om het klein getal predikanten bij zooveel vacante gemeenten in die classis, maar ook om de reiskosten, die door de afgevaardigden der veelal arme gemeenten moeten worden gestort.

Ds. Koomans wil, om de groote afstanden in verband met de reisgelegenheden, Kornhorn bij Leeuwarden zien ingedeeld. „Op predikanten”, zegt hij, „kan men geen peil trekken; d. w. z. het eene jaar kan eene classis ruim met predikanten gezegend zijn en een jaar later mist zij soms 2 of meer.”

Ds. Jansens wil liever voor classis *Groningen* den naam classis *Assen* hebben en wenscht dan (om den afstand) Hoogeveen en Nieuw-Amsterdam bij die classis gevoegd.

Na nog eenige bespreking wordt het voorstel-Leeuwarden aangenomen met de bepaling, dat *Kornhorn* bij de classis Leeuwarden zal blijven behooren.

ART. 47. Inzake de instructie-Apeldoorn:

„Aangezien de nieuwe classis-indeeling ten vorigen jare niet is aangenomen door de Synode en de classis Apeldoorn slechts een zevental gemeenten, (dat is de helft minder dan de classis Leeuwarden, Den Haag e. a.) telt, verzoekt de classis der Synode dringend, dat het bedrag van de Synodekosten voor haar tot de helft worde teruggebracht,”

merkt Ds. Geels even op, dat indien die classis noodlijdend is, zij aan de Diakonie vervalt.

De Synode meent met Ds. Geels, dat dergelijke onbeduidende instructies, die enkel geldzaken bedoelen, niet ter Generale Synode behooren.

Bij stemming wordt door de Synode uitgemaakt, dat men de meening der classis Apeldoorn niet deelt.

ART. 48. Met dankgebed van Ds. de Groot wordt deze zitting gesloten.

Zitting van Donderdag 31 Juli 1913.

ART. 49. Nadat Ps. 139 : 14 gezongen en Ps. 139 gelezen is, gaat de Voorz. voor in gebed.

ART. 50. Oud. Nederlof, secundus van Ds. de Groot, neemt zitting, na instemming met de belijdenis te hebben betuigd.

ART. 51. De Commissie van rapport, benoemd inzake het schrijven van A. Wiering—Schoon, rapporteert, dat in dit schrijven oude zaken, hier reeds eerder behandeld, werden besproken, maar ook is dit schrijven niet langs den kerkelijken

weg — over Kerkeraad en Classis — ter Synode gekomen.
Op dien weg zal adressante nog weer worden gewezen.

ART. 52. De Voorz. stelt nu aan de orde: behandeling van het rapport der Commissie, door de jongste Synode benoemd voor de zaak-Groningen. Er waren 3 protesten en wel:

a. protest tegen de bevestiging van Ouderling v. Sennep en Diaken Hollander;

b. protest van Gankema tegen 7 leden der gemeente;

c. „ „ „ E. Boerma tegen Oud. Oosterhuis.

A. Ds. Sluiter schetst den toestand der gemeente Groningen, zooals die nog ter jongste Classis-vergadering bleek. De 4 leden, die hier thans op beëindiging der hangende kwesties aandringen, hadden het goed voor met de gemeente. Zij zijn echter bij vrije stemming niet weer in den kerkeraad gekozen. „Voor mij is het duidelijk”, zegt Ds. Sluiter, „dat de Synode met de conclusie van het rapport moet medegaan”. Dit licht Ds. Sluiter nader toe.

Op de vraag van den Voorz. naar de meening van Ds. Wisse, de nestor onzer predikanten, zegt Ds. W., dat z. i. de Dep. naar Art. 49 D. K. met de Classis als wettige rechtbank de zaak hebben te beëindigen.

Ds. Janssen vraagt of 't niet beter is Ds. Binee te raden losmaking van de gemeente te vragen.

De Voorz. herhaalt nog kort de geschiedenis. Hij meent dat Hollander „bedankt” moet worden en stelt voor de bevestiging van H. onwettig te verklaren en dat hij als diaken moet aftreden.

Na nog eenige discussie wordt de conclusie van het rapport aangenomen, luidende:

„Den Kerkeraad van Groningen wordt medegedeeld, dat br. Hollander onwettig zitting neemt en dat hij moet bedanken. Zoo niet, dan moet de Kerkeraad hem bedanken.

Aan de classis wordt van dit besluit mededeeling gedaan en opgedragen toe te zien dat dit besluit wordt uitgevoerd.”

B. Inzake het roeyement-Gankema (G. protesteert omdat zijne zaak nog bij de Synode aanhangig was, toen hij geroyeerd werd) spreekt de Synode uit, dat dit roeyement naar den letter der Wet juist is.

ART. 53. Rapport-Harlingen.

De Voorz. vraagt Oud. Oldenburg (van Harlingen) verklaring van de uitdrukking, na het bedanken door Ds. v. d. Schuit, bij Jellema aan huis door O. uitgesproken, dat het eene ramp voor de gemeente H. zou zijn geweest, indien Ds. v. d. Schuit het beroep had aangenomen.

Oud. Oldenburg geeft desbetreffende verklaring.

Oud. Nederlof merkt op, dat de jongste Synode geene conclusie kon nemen *omdat* O. zeide bedoelde uitdrukking niet te hebben gebezigd.

Ds. Janssen wijst er op, dat hij verleden jaar aan br. O. heeft gezegd: „U bent niet recht!” En wat toen slechts subjectief kon worden beoordeeld, blijkt nu een objectieve waarheid.

Na nog eenige discussie, waarbij blijkt, dat O. en Henstra verzoend zijn en Postma ter kerkeraadsvergadering schuld heeft beleden wordt het rapport goedgekeurd.

ART. 54. Rapport-Arnhem. Het rapport wordt gelezen. In zijn schrijven protesteert br. Driessen niet tegen de Classis. Hij moet er meê naar den Kerkeraad en de Classis terug.

De Synode deelt die meening van den Voorzitter.

Blijkens het rapport *is Driessen nog diaken*.

De Scriba vraagt, of dit aan Driessen is medegedeeld.

Het antwoordt luidt bevestigend.

De Voorz. vraagt, of de kerkeraad dit heeft aanvaard. Ook op die vraag luidt 't antwoord bevestigend.

De Voorz. vraagt of er, na den eersten dubbelen kerkeraad, nog weer een dubbelen kerkeraad is samen geroepen.

Het antwoord luidt ontkennend.

Ds. Geels vraagt of de Commissie den dubbelen kerkeraad mag voorlichten.

De Synode antwoordt, bij monde van den Voorz., dat zulks mag, als de Kerkeraad het vraagt.

De conclusie van het rapport wordt daarna goedgekeurd.

PAUZE.

ART. 55. Ds. Janssen bidt den zegen af over te gebruiken ververschingen.

Oud. v. Vliet gaat in dankgebed voor.

ART. 56. Gelezen worden de notulen van het ter Synode van 1912 in besloten vergadering behandelde.

Er worden geene aanmerkingen op gemaakt. Alleen vloeien er de volgende opmerkingen uit voort.

Het bleek der (door de Synode benoemde) Commissie, dat met de fam. v. Drunen geen redelijke bespreking kon worden gevoerd.

Na onderling overleg besloot de Commissie daarna aan de Commissie der betrokken Kas te adviseeren per jaar f 250.-- uit te keeren.

De Voorzitter deelt, als Voorzitter van den Kerkeraad van

Amsterdam, mede, dat v. Drunen beweert, dat door hem op zijn schrijven aan de Synode van 1912 gericht, geen antwoord is ontvangen, waarin wordt medegedeeld, dat het den Kerkeraad werd opgedragen hem (v. Drunen) te behandelen.

De Scriba zegt wel degelijk dit schrijven te hebben verzonden.

Op voorstel van den Voorz. draagt de Synode den Amst. Kerkeraad op, op 't bedoelde schrijven van '12 den heer v. Drunen te behandelen en hem daarvan bericht te zenden.

Oud. v. Brummen komt even terug op een persoonlijk feit, n.l. de korting van f 50.— op het bedrag dat Ds. v. d. V. uit de Kas voor Em.-pred., Pr.-W. en W. trekt.

Ds. den Boer deelt mede, dat de Comm. der Kas besloten heeft met f 25.— per jaar het bedrag te vermeerderen, dat de 3 predikanten, die door de Kas gesteuund worden, genieten.

De Scriba oordeelt f 25.— te weinig.

Oud. v. Brummen wil f 50 — toelage bij de f 25 —, die de Comm. meent te moeten uitkeeren.

De Voorz. kan zich best met dit voorstel vereenigen.

Ds. Geels acht het ongewenscht in dien geest te besluiten. Hij wil het aan de Commissie der Kas, die thans de hier gevoerde besprekingen gehoord heeft, overlaten het bedrag te bepalen.

In dien zin wordt besloten.

De notulen van de besloten vergadering van 1912 worden daarna goedgekeurd.

Arr. 57. De volgende instructies inzake Zondagsarbeid worden alsnu in bespreking gebracht.

Kan de dienst op Zondag bij het Ned. Loodswezen als werk van *noodzakelijkheid* beschouwd worden?

(CLASSIS AMSTERDAM).

De Synode spreke zich nader uit over het besluit, dat in 1904 genomen is aangaande den Z o n d a g s a r b e i d.

(CLASSIS LEEUWARDEN).

Ds. Sluiter geeft toelichting op de instructie-Leeuwarden. Hij wijst op het in 1904 bepaalde aangaande Zondagsrust. Te Leeuwarden was reeds in '94 een lid der gemeente aan de Posterijen en een ander aan de Gasfabriek in functie. Naar het in '94 genomen besluit mogen menschen, die dergelijke betrekking, waaraan Zondagsarbeid is verbonden, nu niet meer als lid der Chr. Ger. Kerk worden aangenomen. De bepalingen van vóór '94 en de nu geldende veroorzaken wrijving. „Het komt mij vóór”, zegt Ds. Sluiter, „dat de bepalingen wel ietwat met elkaâr in strijd zijn, ook omdat in '98 werd bepaald,

dat politie-agenten *wel* lid der Chr. Ger. Kerk mogen zijn. Daardoor is op het besluit van '94 inbreuk gemaakt. Hoe meer bepalingen men maakt, hoe meer moeilijkheden zich zullen opdoen. Men was na '34 steeds zeer voorzichtig in 't geven van dergelijke bepalingen. Steeds werd den kerkeraad overgelaten hoe in dergelijke gevallen te handelen. Ik vraag aan de Synode of er een vaste lijn in deze zaak is aan te geven.

Ds. Geels herinnert aan het besluit, nog onlangs ter Synode genomen, dat een hoofd-conducteur van eene Spoorweg-maatsch. geen lid der Christ. Ger. Kerk mag zijn, op grond van Zondag 38 onzer H. C.

De Scriba wijst op de groote, *zeer* groote moeilijkheden om in dit geval scherp bepaalde grenzen te stellen. Hij wijst op eigen maatschappelijke betrekking, waarin hij o. a. 6 stalknechts heeft, die afwisselend op Zondag de paarden hebben te verzorgen. Men moet toch het vee z'n voeder geven!

De Voorz. acht het, in verband met het gesprokene, noodig, dat eene Commissie uit de Synode de vraag beantwoorde: welke werken op den dag des Heeren zijn inderdaad werken van noodzakelijkheid?

Oud. Prins stelt voor de beantwoording dezer vraag mede te stellen in handen der Commissie, die inzake het Loodswezen (loggers, enz.) is benoemd.

Nadat ook de brs. v. Brummen, Sluiter en Geels zich hebben uitgesproken, wordt op voorstel van Ds. Geels, besloten de Commissie, in art. 42 bedoeld, uit te breiden en die Commissie ook deze zaak voor rapport ter volgende Synode in handen te stellen. Ds. Sluiter en Ds. Zuidersma worden nu aan de Commissie toegevoegd.

Art. 58. Breede discussie lokt de volgende instructie uit, — te breed om in de notulen eener Synode te kunnen worden opgegeven, al was het alleen maar door de aanhalingen, die vooral Doc. de Bruin en Ds. v. d. Schuit gebruikten om tweeërlei gevoelens tegenover elkander te stellen.

De Synode geve een nadere verklaring van de uitdrukking „*belijdenis des geloofs*”, in de notulen van 1911 (art. 13 letter b. Syn. Notulen 1911). (CLASSIS 's-GRAVENHAGE).

Uit de gegeven toelichting blijkt, dat deze instructie geboren is uit eene vraag van Doc. de Bruin aan den kerkeraad van 's-Gravenhage. Die Kerkeraad zond haar door naar de Classis.

Ds. den Boer merkt op, dat het z i als voor de hand ligt, dat de broeders, die door in een publiek blad tweeërlei gevoelen over deze zaak ter sprake te brengen, aanleiding tot

deze instructie gaven, allereerst zich behooren uit te spreken. Zij kunnen, door hunne meening uiteen te zetten, der Synode de beoordeeling lichter maken.

Ds. Janssen herinnert er aan, dat deze instructie eigenlijk geboren is uit eene uitdrukking van onzen Scriba, die 2 jaar geleden in de gedrukte notulen der Synode de woorden „*belijdenis der waarheid*” bezigde, waarop door Ds. Sluiter werd gevraagd of het niet behoorde te zijn: *belijdenis des geloofs*. In „de Wekker” is daarop eene verklaring van laatstgenoemde uitdrukking gegeven, — „eene verklaring”, zegt Ds. J., „waarin ik niet kan meê gaan.”

Doc. de Bruin leest daarop voor wat Ds. v. d. Schuijt in no. 13 van „de Wekker” van 1912 schreef.

Ds. Sluiter licht nader toe en zegt: „ik meen, dat als wij de twee uitdrukkingen niet zuiver onderscheiden, er botsing zal volgen”.

Ds. Geels ook meent, dat tweecërlei meening op dit punt tweecërlei strooming kan veroorzaken. Hij toont dit met voorbeelden uit 't practische leven aan.

Ds. Janssen merkt op, dat er schijnbaar veel onderscheid is, „maar”, zegt hij, „bij nader inzicht zal 't inderdaad niet veel uiteen loopen.” Ds. Janssen toont daarna aan dat het doen van belijdenis des geloofs eigenlijk is eene vrijwillige verklaring van het aanvaarden van den doop en belofte, om naar G. W. en de belijdenis te zullen wandelen. Deze meening staaft Ds. Janssen met grepen uit zijne ervaring bij het aannemen van leden der gemeente.

Oud. Prins merkt op, dat de vraag, die nu te berde is gebracht, zeer zeker de Synode lang kan bezig houden. Hij acht de tweecërlei beschouwingen in velerlei opzicht één. Met voorbeelden uit eigen kring, waarin hij bijna dagelijks de richting der „B.-broeders” kan leeren kennen, toont hij aan, dat de groote hoofdvraag voor een kerkeraad, die iemand als lid der gemeente al of niet zal aanvaarden, moet zijn: hoe staat ge tegenover den Christus?

Verder wijst br. Prins er op in welk nauw, ja zeer innig verband Belijdenis en Avondmaal staan. Het formulier des Av. zegt zoo duidelijk, dat wij midden in den dood liggen. Ik meen, dat wij bij 't aannemen van leden der gemeente, allereerst hebben te letten op het geloof des harten; — de diepte en grootte van dat geloof kan alleen de Heere beoordeelen.

Nadat Oud. v. Brummen heeft opgemerkt, dat op de vraag der catechismus waarin de waarachtige bekeering des menschen bestaat, geantwoord wordt, dat het een hartelijk leedwezen

is, dat we God door onze zonden hebben vertoornd en die hoe langer hoe meer haten en vlieden, alsmede eene hartelijke vreugde in God door Christus en lust en liefde naar den wil Gods in alle goede werken te leven, wijst hij er op, dat onze kinderen deze kennis behooren te hebben. Als zij eerlijk zijn, zullen ze allicht moeten antwoorden: dit missen wij, maar willen gaarne leven onder de vleugelen der Kerk, om dit nog te ontvangen. „Het heeft mij gesmaart”, zegt Oud. v. Brummen, „dat geschreven werd: als de Ruths keuze gemist wordt, moeten zij geweerd. Onze vergadering moet uitspreken het daarmede niet eens te zijn.”

Art. 59. Wegens 't ver gevorderde uur wordt de vergadering gesloten. Ds. Zuidersma dankt.

Avondzitting van 31 Juli 1913.

Art. 60. Nadat Ps. 95 : 2 gezongen is, gaat Ds. Wisse voor in gebed.

Art. 61. De Voorzitter dringt aan op bekorting van de discussies, „want”, zegt hij, „als wij over de aanhangige zaak door redeneeren, hebben wij nog dagen werk. En . . . de twee staan niet zoover van elkander. Geen van tweeën kwam in „de W.” geheel tot zijn recht.

Nadat nog Ds. Geels, Doc. v. d. Heijden, Ds. v. d. Schuit en Doc. de Bruin enkele opmerkingen hebben gemaakt, neemt de Synode het volgende besluit:

De Synode, handhavende het besluit der Synode van 1846, gehoord de toelichting en bespreking der instructie 's-Gravenhage, spreekt uit, dat op grond van Gods Woord en de belijdenisschriften der Kerk, een levend geloof als eisch Gods bij het afleggen van geloofsbelijdenis gevorderd moet worden.

Zij erkent nochtans, dat de mensch niet kan zien wat in het hart van den belijder voor God is, zoodat zij niet meer van den belijder eischt dan wat de mond belijdt, indien het leven zulks niet tegenspreekt.

Art. 62. Ds. Janssen rapporteert over de statuten der „Vereeniging van Christelijke Gereformeerde Diakoniën voor de verzorging van de weezen dier Kerk in Nederland”.

Dit rapport wordt aangenomen en luidt als volgt.

*Rapport in zake de Statuten der Vereeniging van
Christ. Geref. Diaconiën, enz.*

Aan de Synode der Christ. Ger. Kerk.

Weleerw. en Eerw. Broeders!

Uwe Commissie, benoemd om de Statuten van eene Vereeniging van diakoniën, die zich de verzorging van onze weezen ten doel stelt te onderzoeken en hare bezwaren daartegen bij Uwe Vergadering kenbaar te maken, heeft de eer daarover het navolgende rapport aan te bieden.

Uwe Commissie heeft deze „Statuten” getoetst aan de grondbeginselen, die ook in zake de verzorging en de opvoeding der weezen onzer Kerk in ons Gereformeerd kerkrecht te vinden zijn en kan op grond van dit onderzoek niet ontveinzen, dat bij haar zeer gewichtige en ernstige bezwaren tegen genoemde Statuten bestaan.

De weezen der Kerk behooren immers aan *de Kerk* en niet aan de Diaconiën als zoodanig, zoodat *de Kerk* voor hare verzorging zoowel lichamelijk als geestelijk aansprakelijk is. Deze verzorging mag en kan de Kerk derhalve nooit overdragen aan eenige Vereeniging, ook niet aan eene Vereeniging van diakoniën, wanneer deze als eene Vereeniging *naast en buiten* de Kerk optreedt, omdat immers de diaconie zelf een deel van de Kerk is en nimmer zelfstandig mag en kan handelen.

De vraag of een weeshuis voor onze weezen zal worden gesticht, is dan ook geen vraag, die de diaconiën als zoodanig hebben uit te maken, maar die door *de gemeente*, vertegenwoordigd in en door haar Kerkeraad moet worden beslist.

Is ééne gemeente daartoe echter niet in staat, dan kunnen zich verschillende gemeenten, door hare kerkeraden vertegenwoordigd, tot dit doel vereenigen, zoodat de mogelijkheid bestaat dat er een *classicaal*, een *provinciaal* en een *centraal weeshuis* wordt opgericht.

Tot het oprichten van een classicaal weeshuis vereenigen zich de gemeenten van het classicaal Bestuur, tot het oprichten van een provinciaal weeshuis, die van een of meerdere provinciën, terwijl het oprichten van een centraal weeshuis de medewerking van *al* de gemeenten eischt.

Van deze grondbeginselen uitgaande, die o. i. niet voor tegenspraak vatbaar zijn, is het niet moeilijk de bezwaren tegen de thans opgerichte Vereeniging te formuleeren. Hoofdbezwaar is h. door en door onkerkelijke karakter, dat deze Vereeniging d aagt als gevolg van haar onkerkelijk uitgangspunt. Reeds het woord *Vereeniging* wijst dit aan. De Kerk toch kan en mag

als zoodanig nooit eenige vereeniging, al is het ook een vereeniging van haar eigen diaconiën, erkennen en veel minder nog de verzorging en opvoeding van hare weezen als dooelingen en leden der kerk aan eene zoodanige Vereeniging opdragen.

Maar er is nog meer. De Vereeniging, die men thans heeft opgericht, plaatst zich blijkens Art. 22 *geheel buiten de kerk*. Want men zal op de Statuten de Koninklijke goedkeuring vragen, die alleen verkregen kan worden op grond van de wet van 1855, waardoor zij derhalve niets anders dan een bloot maatschappelijke Vereeniging wordt.

Maar juist daardoor wordt zij iets *anders* dan de kerk, die hare rechtspersoonlijkheid niet heeft aangevraagd, maar recht *suo jure* bezit en in de sfeer van den Staat leeft naar de wet van 1853. Vanzelf was dan dat ook deze Vereeniging, eenmaal erkend zijnde, alle contact met de kerk heeft verloren en de kerk op haar beurt geen controle op den arbeid deze Vereeniging kan oefenen. Kerk en Vereeniging zijn twee geworden. Dit blijkt duidelijk uit art. 7, dat handelt van het Bestuur. Daarin wordt aan het Bestuur een recht en bevoegdheid verleend, geheel in strijd met het recht en de bevoegdheid der Kerk. Het Bestuur doet hier geheel wat der kerk is. En de kerk heeft, hoewel het hare kinderen en geen kinderen van de Vereeniging zijn, niets, hoegenaamd niets inzake de opvoeding van hare kinderen te zeggen. Zelfs *de godsdienstige opvoeding* wordt geheel door het Bestuur geregeld zonder toezicht of medezegenschap van de kerk.

Uwe Commissie zou kunnen voortgaan met het vermenigvuldigen van bezwaren, maar zij vertrouwt, dat het aangevoerde uwe vergadering genoegzaam zal hebben overtuigd, dat deze Vereeniging ten ernstigste door u moet worden geraden op dezen weg niet voort te gaan, daar de toekomst zonder twijfel zeker ons allerlei conflicten zal brengen en de kerk niet *mag* toelaten, dat hare kinderen aan eene zoodanige Vereeniging ter opvoeding en verzorging mogen worden toevertrouwd.

Op grond van een en ander stelt de Commissie aan de Synode voor, dat zij het aan de Commissie overlaat uit haar midden een lid aan te wijzen, die deze bezwaren met de Vereeniging behandelt.

Namens de Commissie:

H. VISSLER.	J. J. v. D. SCHUIT.
G. MOLENAAR.	H. JANSSEN.
D. J. v. BRUMMEN.	

ART. 63. Over »nooddoop« is het volgende rapport ingekomen :

Aan de Eerw. Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, vergaderd te Utrecht, Juli 1913.

Wel Eerw. en Eerw. Broeders !

Uwe Commissie, ten vorigen jare benoemd (Synode Not. 1912, Art. 40) om te rapporteeren over de wettigheid van den nooddoop der Roomsche Kerk, wil er vooreerst op wijzen, dat het niet tot haar taak behoort om historisch-dogmatisch den nooddoop toe te lichten, gelijk allicht uit de Synode-Notulen zou kunnen gelezen worden, maar dat haar taak door Uwe Vergadering veel meer belijnd is geworden.

Het geldt hier alleen de vraag of de nooddoop der Roomsche Kerk, welke door iedereen, geloovig of ongeloovig, man of vrouw wordt toegediend, als *wettig* moet worden erkend, ja dan neen.

Ten vorigen jare heeft Uwe Vergadering besloten, dat die doop door een vrouw bediend, onvoorwaardelijk *onwettig* moet verklaard. Dit besluit komt overeen met hetgeen Calvijn zegt : »Want Christus heeft niet bevolen, dat de vrouwen of allerlei manspersonen doopen zouden, maar hij heeft dat bevel gegeven dengenen, die hij tot Apostelen verkoren had. Voorts is van de vrouwen zonder eenige uitzondering in 't concilie van Carthago besloten, dat ze ganschelijk niet zullen bestaan te doopen.» (Zie Calvijn's not. 4-15-20).

Ook de Synode van 1574 besloot op de vraag, of men een kind, van een vrouw gedoopt, in de Kerk doopen zal, dat zulks niet zou geschieden, overmits dat vrouwendoop geen doop is. (Zie Partic. Vragen 10. Synode 1574).

Op grond nu van dit Synode-besluit gingen er stemmen op in Uwe vergadering hoe wij dan hebben te oordeelen over den nooddoop der Roomsche Kerk, die door »Jan en alleman« wordt bediend.

Nu meenden sommigen, dat wanneer een kind den nooddoop had ontvangen, — 't welk alleen geschiedt bij dreigend doodsgevaar — dit kind, zoo het in het leven gespaard blijft, later toch weer in de Kerk door den priester gedoopt werd. Anderen daarentegen ontkenden dit en beweerden, dat in zulk een geval wel de ceremoniën moesten geschieden, maar geen herhaling van den doop plaats had. Immers de doop drukt, volgens Rome, op den doopeling een »character indelebilis« en mag daarom in geen geval herhaald worden. Het is Uwe Commissie bij onderzoek gebleken, dat deze laatste meening de juiste is.

Zoo zegt pastoor A. Leijser in zijne verklaring van den Grooten Catechismus: »Is men genoodzaakt door sterfte een kind den nooddoop toe te dienen, dan moeten later, als het in het leven blijft, de ceremoniën in de Kerk evenwel aangevuld worden, na alvorens een grondig onderzoek te hebben ingesteld naar de geldigheid van het doopsel.«

De ceremoniën bij den Heiligen doop gebruikelijk, zijn naar pastoor Leijser, de volgende;

A. De ceremoniën *voor* 't doopsel.

1e. De ontvangst der doopelingen aan de kerkdeur.

2e. Het geven van een naam.

3e. Vragen aan den doopeling gedaan, o. a.: Wat begeert gij van de Kerke Gods? En 't antwoord is: »het geloof«.

4e. Ademt de priester den doopeling driemaal in het aangezicht en zegt: »vertrekt uit hem, onreine Geest, en maak plaats voor den H. Geest, den Trooster«.

5e. Daarna maakt de priester het teeken des kruises op het voorhoofd en de borst der doopeling en legt hem onder gebeden de hand op

6e. Het toedienen van zout in den mond der doopelingen.

7e. Hierop bezweert de priester onder plechtige gebeden en in den naam der H. Drievuldigheid den onreinen geest.

8. Wordt de doopeling de Kerk binnengeleid.

9. De bestrijking van de ooren en den nens der doopeling met speeksel.

B. De ceremoniën *bij* het doopsel.

1e. Drievoudige afzwering, waardoor de doopeling van den duivel en al zijne werken afstand doet.

2e. Wordt de doopeling met zoogenaamde Chrisma-olie op de borst en tusschen de schouders gezalfd.

3e. De priester verandert daarna Stola.

4e. De aflegging der geloofsbelijdenis.

5e. De toediening van den H. Doop.

C. De ceremoniën *na* den doop:

1e. De kruin des gedoopten wordt met Chrisma gezalfd.

2e. De priester spreidt een wit kleed over den doopeling uit.

3e. Vervolgens reikt de priester den doopeling een brandende kaars over.

4e. Ten laatste neemt de priester afscheid van den doopeling met den zegenwensch; »Ga heen in vrede; de Heere zij met u.«

Uwe Commissie komt na deze toelichting tot de conclusie dat, wjl Uwe vergadering den door een vrouw bedienden doop onwet-

tig heeft verklaard, ook den nooddoop der Roomsche Kerk *onwettig* moet heeten en zoo iemand als niet gedoopt moet worden beschouwd.

Uwe vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

U w e C o m m i s s i e :

P. DE GROOT.

F. LENGKEEK.

J. J. v. D. SCHUIT.

Dit rapport wordt aangenomen.

ART. 64. Prae-adviseur Doc de Bruin neemt afscheid van de Synode met heilbeden. Hij zegt bezwaard ter Synode te zijn gekomen, maar verblijd heen te gaan.

De Voorz. zegt hem dank voor zijnen arbeid ter Synode en wenscht hem, namens de Synode toe, dat 's Heeren gunst hem verder vergezelle.

ART. 65. De volgende instructie :

»Kan de Chr. Ger. Kerk den H. Doop, bediend door Roomsche priesters, als wettig blijven erkennen?»

(Van de CLASSIS DORDRECHT)

wordt aangehouden, om ter e. v. Synode te worden behandeld.

ART. 66. Een rapport, door eene Commissie der classis Dordrecht uitgebracht over de volgende instructie :

„De Synode oordeele of het wenschelijk is, dat de eed tegen de „simonie" wordt nagelaten", wordt gelezen.

Dit rapport luidt aldus:

WelEerw. en Eerw. Brs.!

Waar in het midden der vorige Classis de vraag gerezen is, of het niet wenschelijk is, dat de eed tegen de simonie afgeschaft wordt, wijl de overheid deze niet meer vordert, en onze belijdenis in Vr. 101 van den Heidelb. Cat. zegt, »dat men niet mag zweren, dan wanneer de overheid het van hare onderdanen of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen en dat tot Gods eer en des naasten heil« zoo heeft het de Classis goedgedacht een commissie te benoemen, die thans hierover het volgende rapport nitbrengt.

In het begin der 16e eeuw geschiedde de beroeping der dienaren van de kerk alleen kerkelijk, zonder eenige inmenging der Overheid. Maar het duurde niet lang of de Synode van 1568 ontboezemde den wensch. om alle onwettigheid te verhoeden, de hulp en raad der overheid hierbij in te roepen.

Op de Synode van Dordrecht in 1578 is aan den wensch gehoor verleend, zoodat voortaan de keuze van den kerkeraad aan de overheid zou worden bekend gemaakt.

Hierbij bleef het echter niet.

Op de Middelburgsche Synode 1581 werd bepaald, dat het beroep door de Overheid moest geapprobeerd worden en later besloot de Synode van Dordrecht, dat de kerkeraad met de Overheid correspondeeren moest.

Van af dien tijd oefende de kerk slechts schijnbaar het werk der *beroeping* uit, en was het inderdaad de overheid, die beriep. In onze provinciën had wel op onderscheidene wijze de *beroeping* plaats, maar de overheid gaf handopening, of approbeerde of had het volle beroepsrecht.

Hierdoor sloop weldra veel kwaad in den boezem der kerk. De overheid handelde dikwijls zeer willekeurig bij het beroep en de collatores, die door de staten der provincie, door het ridderschap en de steden het recht verkregen hadden de predikanten op de nominatie te zetten, maakten zich schuldig aan schreeuwend onrechtvaardigheden. Eigen zin, wil en belang werden op den voorgrond geschoven.

Ook vele kerkeraulsleden volgden dit droevig voorbeeld, om minder de gemeente dan den magistraat te believen, waardoor vele nietige herders en blinde wachters in Gods kerk werden gedrongen. Zij gaven meer acht op een flinke of klare stem, vaardigheid en vrijmoedigheid in het spreken en dergelijke bekwaamheden, dan op exemplare godzaligheid en grondige kennis. Zij brachten op het altaar des Heeren offeranden, die de Allerhoogste moest verfoeien. Zij kozen leeraars, aan wie de opvoeding en het onderwijs der kinderen niet toevertrouwd was.

Acten der synoden en classes getuigen, hoe sommige proponenten ongeoorloofde middelen gebruikten, om zich invloed bij den magistraat of bij de kerkeraden te verschaffen, — hoe sommige predikanten, niet op de zaak Gods en het belang van Gods koninkrijk, maar op goud en eer zagen, bij een beroep voorgaven in den gebede te worstelen, openlijk baden of voor zich lieten bidden om des Geestes hulp en leiding, schoon zij het beroep uitgelokt of terstond in hunne harten hadden aangenomen. Tegenover deze stonden er gelukkig nog velen, ja honderden, die hoeveel voordeel en eer ook een beroep beloofde, zich met blijdschap op nieuw aan hunne gemeenten verbonden, de eer des menschen versmaadden voor de eer des Heeren, op geen aardisch gewin, maar op hemelsch profijt acht gaven, die als patriarchen in het midden van hun gezin, in de gemeente Gods, geëerd en geliefd, leefden en bij hun

dood als vaders door hunne kinderen beweend werden.

Zij getuigden tegen de schandelijke simonie. Zij protesteerden tegen den willekeurigen handel der Overheid en noodzaakten deze door openbare bestraffing in de prediking een dam op te werpen tegen het bedrog der collatores en tegen de ongeoorloofde middelen, door proponenten en predikanten aangewend.

Godefrides Udemans, predikant te Zierikzee, schreef over dezen aanstoot en ergernis Andreas Colvius, predikant bij de Waalsche gemeente te Dordrecht, hing een somber tafereel op van den toestand der kerk. Claudius Salmasius hield een scherpe predikatie over Ezechiël 34 tegen de herders, die wel zichzelf, maar niet de schapen weidden.

Zoo werd de behoefte aan den eed tegen de simonie uit den nood der kerk geboren. Vele magistraats- en overheidspersonen maakten zichzelf schuldig, maar door de waarschuwende stem der trouwe wachters werd de regeering gedrongen den eed op te leggen.

Den 29 Sept, 1708, verscheen het renovatie-placaat tegen de simonie, dat aldus in zijn lezing begon :

»De staten van Hollandt en Westvrieslandt, allen dengeenen, die desen sullen sien ofte hooren lesen, Salut. doen te weten : dat Wij meer en meer willende voorsien tegens de groote onordentelijkheden omtrent de beroeping van de predikanten in de Gereformeerde Kerken van Hollandt en Westvrieslandt, waar tegens geen genoegsame praecantien konnen worden genomen, door onze Heeren Gecommitteerdens hebben laten rediveren ons Placaat tegen simonie, in dato den seven en twintigsten Maart sessien honderd acht en negentig, vervolgens op haar rapport het selve hebben geamplificeert en gearresteert, soosals wij het selve ampliëeren en arresteeren bij desen, in maniere hier naar volgende.«

Wij zouden te veel geduld van de Brs. vergen, wanneer de inhoud geheel werd voorgelezen. Op bladzijde 94 van ons kerkelijk handboekje kunnen wij het formulier ook vinden. Deze eed werd afgelegd bij den gunstigen afloop van het Preperatoir examen en bij de aanvaarding van den dienst. Ook in de eerste synode onzer kerk, anno 1836, waarin de candidaat A. C. van Raalte werd geëxamineerd en bevestigd, werd hem deze eed afgenomen. In de kerkorde van 1837, te Utrecht gemaakt en in 1840 te Amsterdam ter zijde gesteld, werd hij in art. 19 verplichtend gemaakt. Later bleef het afleggen van dezen eed in onze kerk, zonder een formeel besluit, in gebruik. Na de oprichting der Theologische School te Kampen werd hij afgelegd en bij het praeparatoir — en in sommige gevallen ook bij het

peremptoir-examen. Hoewel in de synode van 1872 de noodzakelijkheid en de wettigheid van den eed ernstig werd betwist, zoo bleef hij toch tot heden gehandhaafd, en wij achten den tijd niet rijp deze alsna af te schaffen.

't Is waar, noch door de Dordtsche Kerkorde, noch door eenig kerkelijk besluit werd deze voorgeschreven, maar hoewel de Overheid den eed niet meer vordert, er zijn toch nog andere redenen, waarom deze moet afgelegd worden. Als Abraham zijn knecht beëdigd en Paulus God tot eene getuige aanroept over zijne ziel, werd zeker de eed niet van overheidswege opgelegd. Het lichtvaardig en noodeloos zweren is buiten allen twijfel veroordeeld, en als de eed op de weegschaal van trouw en waarheid zal gelegd worden, zal de een deze noodzakelijk en de ander deze niet noodzakelijk oordeelen. 't Is waar, hij moet niet noodzakelijk zijn, evenmin als er verdenking, bedrog, onwaarheid gevonden moet worden, maar tarwe en onkruid staat nu eenmaal op den akker des Heeren. De eed tegen de simonie is uit den nood der kerk geboren en als die eed weggenomen is, wie waarborgt ons voor het toekomstig gevaar? Door welk middel zal men dan het kwaad beteugelen? Wij oordeelen, dat de eenmaal bestaande eed niet moet weggenomen worden, wijl het anders te vreezen is, dat wij eensdeels aan het antw. van Vraag 101 van den Heidelb. zullen voldoen, maar aan de andere zijde voor ontrouw en leugens een weg zullen banen, Gods naam gelasterd en des naasten heil vertreden zal worden. Of bidt nu een predikant niet meer om licht van boven, wijl hij in zijn hart al besloten is? Of spreekt men tot de kerkeraden, die eene nominatie zullen maken, altijd woorden, die den spreker totaal uitsluiten? Zou zelf de vraag om uitsluiting geen sterke aanbeveling zijn, of neemt men geen welgeslaagde predikatie, om stad en land daarmede rond te reizen? Door dit alles maakt men zich indirect schuldig aan genoemde zonde en dit wijst ons op een toekomstig gevaar, wanneer de eed wordt weggenomen. Daarom oordeelt uwe Commissie bij het oude te blijven.

Prae-adviseur Doc. v. d. Heijden kan niet meêgaan met de meening, dat deze eed moet blijven gehandhaafd. Hij licht zijne meening toe.

Ds. v. d. Schuit wijst op hetgeen ter Synode van 1897 in deze zaak is bepaald.

Ds. Janssen zegt in deze zaak ook de meening der Buitenl. kerken te hebben nagegaan, maar hij meent, dat onze kerk in het vorderen van deze zaak *alleen* staat.

Ds. den Boer vraagt, terwijl hij er indachtig op wil maken,

dat deze eed geboren is in den nood der tijden, om de waarheid te bevestigen, hij thans niet meer noodig is. »De predikanten«, zegt Ds. den Boer, »zijn ook geen heiligen. Ik waar-schuw met het oog op de gevolgen er met nadruk tegen dezen eed te doen vervallen«.

Ds. Geels wijst er op, dat wij hebben te handelen naar den Woorde Gods. Er dient voorzichtig gehandeld in zulke ingrijpende zaken.

Ds. Janssen zegt: »ik zou uit Gods Woord wel eens willen zien aangetoond, dat de bedoelde eed gewettigd is.«

Nadat ook prae-adviseur Doc. v. d. Heijden, de Voorz. en anderen zich nader hebben uitgesproken, wordt het voorstel-Dordrecht met op een na algemeene stemmen aangenomen.

Doc. v. d. Heijden verzoekt aanteekening in de notulen, dat hij tegen het afleggen van dezen eed is.

ART. 67. Nog wordt de volgende instructie van de classis Amsterdam besproken.

»De classis spreekt haar leedwezen er over uit, dat de commissie, benoemd tot het samenstellen van een volledig kerkelijk handboekje, nog altijd niet aan haar opdracht uitvoering heeft gegeven en verzoekt de Synode genoemde commissie aan te sporen, dat zoo spoedig mogelijk een volledig kerkelijk handboekje worde samengesteld.«

De Scriba zegt, na de toelichting van Ds. Geels, dat de copy voor een vernieuwd Kerkelijk Handboekje voor de pers klaar ligt. Als de Synode nu maar zegt, wie de kosten zal betalen. »Br. v. Brummen en ik«, zegt de Scriba, »wagen de zaak niet, zonder geldelijke waarborg van de zijde der Synode.

Ook br. Notebaart werd bij de vorige uitgaaf den steun der Synode toegezegd, maar hij kwam niet aan zijn geld en nog zijn er een groot aantal exemplaren onverkocht.

De Voorzitter stelt voor: de Synode besluit nog dit jaar 't bedoelde handboekje uit te geven, indien de kosten gedekt kunnen worden door voldoende afname.

Dit voorstel wordt aangenomen en op voorstel van Ds. Wisse, zullen de classes voor dit doel ijveren.

ART. 68. Bepaald wordt nog ook de e.v. Synode te Utrecht te houden, op den tijd, door de Syn. Commissie te bepalen.

ART. 69. Aan het eind van den arbeid gekomen, leest de Voorz. Ps. 116 voor en spreekt naar aanleiding daarvan een bemoedigend en vertroostend woord. »Wat zullen wij den Heere vergelden?« mogen we, zegt de Voorz., wel uitroepen, als wij

terugzien op de verbeurde en toch zoo rijk genoten zegeningen van deze Synodedagen.

Nog verzoekt de Voorz. den pastor loci den dank der Synode aan de gemeente Utrecht te brengen voor de herbergzaamheid en liefde, hier in deze Synodedagen ondervonden. »Dank ook«, zegt de Voorz., »breng ik de mede-leden van het moderamen en den prae-adviseurs«.

Door den Vice-Voorzitter wordt den Voorzitter dank gezegd voor zijne uitnemende leiding dezer Synode.

Arr. 70. Na het zingen van Ps. 72 : 7 en dankgebed van den Voorzitter, gaat de vergadering uiteen.

F. LENGKLEK, Voorzitter.

R. E. SLUITER, Vice-Voorzitter.

G. RENKEMA, Ezn , Scriba.

JOH. v. D. VEGT, Adj.-Scriba.

Bijlage A.

FINANTIËEL VERSLAG over het boekjaar 1912/1913 van den Penningmeester
der Theologische School der Christ. Ger. Kerk te 's-Gravenhage,
uitgebracht ter Curatorenvergadering aldaar,
Juli 1913.

ONTVANGSTEN.

A. COLLECTEN.

Classes.	GEMEENTEN.	ONTVANGSTEN.				TOTAAL.
		1e.	2e.	3e.	4e.	
Amsterdam.	Amsterdam	f 48,13	f 21,63	f —	—	f 69,76
	Broek op Langendijk	14,77 ⁵	18,65	23,25 ⁵	—	56,68
	Bussum	17,05	21,77	—	—	38,82
	Haarlem	15,60 ⁵	22,39 ⁵	28,68 ⁵	—	66,77 ⁵
	Helder	5,60	5,12	7,80	—	18,52
	Lisse	27,41 ⁵	19,79 ⁵	—	—	47,21
	Nieuwendam . . .	3,50	—	—	—	3,50
	Nieuw-Vennep . .	8,—	7,—	—	—	15,—
	Opperdoes	5,49	9,—	—	—	14,49
	Urk	8,60	—	—	—	8,60
	IJmuiden	4,10	4,20	—	—	8,30
	Zaandam	17,29 ⁵	25,79	21,56	—	64,64 ⁵
		f 175,65	f 155,35	f 81,30	—	f 412,30
Apeldoorn.	Aalten	f 11,13	f 16,91	f —	—	f 28,04
	Apeldoorn	21,14	13,48	12,12 ⁵	—	46,74 ⁵
	Arnhem	6,69	9,14 ⁵	—	—	15,83 ⁵
	Deventer	5,16 ⁵	4,14	4,92	—	14,22 ⁵
	Doesburg	7,—	10,50	—	—	17,50
	Harderwijk	7,15	—	—	—	7,15
	Teuge bij Twello .	7,34	9,53	—	—	16,87
	Zutphen (stat.) . .	11,—	—	—	—	11,—
		f 76,61 ⁵	f 63,70 ⁵	f 17,04 ⁵	—	f 157,36 ⁵

Classes.	GEMEENTEN.	ONTVANGSTEN.				TOTAAL.
		1e.	2e.	3e.	4e.	
Dordrecht.	Barendrecht	f 10,01 ⁵	f 11,20	f 10,09	—	f 31,30 ⁵
	Dordrecht	25,49	25,36	24,71	—	75,56
	Dussen	11,71	—	—	—	11,71
	Gorinchem (stat.) . .	—	—	—	—	—
	's-Gravendeel . . .	27,68	25,—	—	—	52,68
	's-Gravemoer . . .	2,48	—	—	—	2,48
	Oud-Beijerland . . .	8,50	9,70	23,34	—	41,54
	Puttershoek	—	—	—	—	—
	Sliedrecht	20,89 ⁵	17,64	19,—	—	57,53 ⁵
	Vlissingen	12,70	12,45	12,19 ⁵	—	37,34 ⁵
	Werkendam	12,49 ⁵	4,30	—	—	16,79 ⁵
	Zaamslag	13,01	17,40	—	—	30,41
	Zierikzee	47,50	42,50	—	—	90,—
		f 192,47 ⁵	f 165,55	f 89,33 ⁵	—	f 447,36
's-Gravenhage.	Aarlanderveen . . .	f —	f —	f —	f —	f —
	Alphen (Oudshoorn)	—	—	—	—	—
	Boskoop	—	—	—	—	—
	Delft	9,56	8,52	—	—	18,08
	Gouda	10,39 ⁵	—	—	—	10,39 ⁵
	's-Gravenhage . . .	7,94	28,10	40,25	—	76,29
	Leiden	20,96	33,04	—	—	54,—
	Maassluis	7,05	4,65	4,05	—	15,75
	Nieuwpoort	2,40	1,65	9,50	10,—	23,55
	Rotterdam	31,78	49,66	—	—	81,44
	Rozenburg	8,42	7,71	—	—	16,13
	Rijnsaterwoude . . .	7,64	7,68	—	—	15,32
	Rijnsburg	12,50	12,60	—	—	25,10
	Schiedam	5,57	3,90	—	—	9,47
	Vlaardingén	—	—	—	—	—
		f 124,21 ⁵	f 157,51	f 53,80	f 10,—	f 345,52 ⁵
Leeuwarden.	Assen	f 5,80	f 8,10	—	—	f 13,90
	Drachten-Ureterp . .	13,02	—	—	—	13,02
	Emmer Compascuum . .	2,32 ⁵	—	—	—	2,32 ⁵
	Groningen	33,—	22,80	—	—	55,10
	Harlingen	6,84	14,72 ⁵	—	—	21,66 ⁵
	Transporteeren	f 61,08 ⁵	f 45,62 ⁵	—	—	f 106,71

Classes.	GEMEENTEN.	ONTVANGSTEN.				TOTAL.
		1e.	2e.	3e.	4e.	
Leeuwarden.	Per transport	f 61,08 ⁵	f 45,62 ⁵	f —	—	f 106,71
	Kornhorn	8,28 ⁵	9,35	—	—	17,63 ⁵
	Leeuwarden	32,43	40,85	—	—	73,28
	Midwolde (Old.) . .	2,35	1,50	1,90	—	5,75
	Murmerwoude . . .	11,54	11,55 ⁵	—	—	23,09 ⁵
	Nieuwe Pekela . . .	25,45	28,55	—	—	54,—
	Onstwedde	9,31	8,72	—	—	18,03
	Onstwedder Mussel	10,10	—	—	—	10,10
	Smilde	2,03	1,08	1,10	—	4,21
	Sneek	16,43	14,90	—	—	31,33
	Suawoude	2,36	2,47	—	—	4,83
	Ulrum	5,10	—	—	—	5,10
	Valthermond . . .	—	—	—	—	—
	Wildervank-Veend. .	5,31	6,16 ⁵	—	—	11,47 ⁵
		f 191,78	f 170,76 ⁵	f 3,—	—	f 365,54 ⁵
Utrecht.	Amersfoort	f 2,50	f 2,50	f —	—	f 5,—
	Baarn	5,—	6,13 ⁵	—	—	11,13 ⁵
	Bunschoten	20,—	22,16 ⁵	—	—	42,16 ⁵
	Culemborg	5,25	5,05	—	—	10,30
	Hilversum	—	—	—	—	—
	Maarssen	2,90	3,95	—	—	6,85
	Noordeloos	33,—	20,68	—	—	53,68
	Utrecht	23,06 ⁵	21,44 ⁵	20,49	—	65,—
	Veenendaal	10,—	10,15 ⁵	—	—	20,15 ⁵
	Woerden	9,85	—	—	—	9,85
	Zeist	15,04	7,55	12,40	—	34,99
		f 126,60 ⁵	f 99,63	f 32,89	—	f 259,12 ⁵
Zwolle.	Almelo	f 10,14 ⁵	f 8,31 ⁵	f 9,—	—	f 27,46
	Elburg	—	—	—	—	—
	Enschede	11,32	24,73	—	—	36,05
	Hoogeveen	15,33	14,05	13,40	—	42,78
	Kampen	14,85	12,50	—	—	27,35
	De Krima. d. Lutterh.	3,23	4,34 ⁵	4,30 ⁵	—	11,88
	Nieuw-Amsterdam . .	3,32 ⁵	3,35	5,10	—	11,77 ⁵
	Nieuw-Leusen . . .	2,25	2,75	—	—	5,—
	Transporteeren	f 60,45	f 73,04	f 31,80 ⁵	—	f 162,29 ⁵

Classes.	GEMEENTEN.	ONTVANGSTEN.				TOTAAL.
		1e.	2e.	3e.	4e.	
Zwolle.	Per transport	60,45	f 70,04	f 31,80 ⁵	—	f 162,29 ⁵
	Lutten a.d. Dedemsv.	4 60	5,52	—	—	10,12
	Nieuweroord . . .	6,50	6,—	7,80	—	20,30
	Ommen	2,50	—	—	—	2,50
	Steenwijk	9,52	8,—	8,—	—	25,52
	Zwartsluis	10,05	—	—	—	10,05
	Zwolle	19,75	29,—	17,48 ⁵	—	66,23 ⁵
		f 113,37	f 188,56	f 65,09	—	f 297,02

RECAPITULATIE.

Classis	AMSTERDAM . .	f 175,65	f 155,35	f 81,30	f —	f 412,30
»	APELDOORN . .	76,61 ⁵	63,70 ⁵	17,04 ⁵	—	157,36 ⁵
»	DORDRECHT . .	192,47 ⁵	165,55	89,33 ⁵	—	447,36
»	's-GRAVENHAGE.	124,21 ⁵	157,51	53,80	10,—	345,52 ⁵
»	LEEWARDEN . .	191,78	170,76 ⁵	3,—	—	365,54 ⁵
»	UTRECHT . . .	126,60 ⁵	99,63	32,89	—	259,12 ⁵
»	ZWOLLE	113,37	118,56	65,09	—	297,02
	Samen	f 1000,71	f 931,07	f 342,46	f 10,—	f 2284,24

Totaal aan collecten	f 2284,44
B. Giften	493,85 ⁵
C. Collegiegelden	1360,—
D. Examengelden	50,—
E. Opbrengst van jaarboekjes en scheurkalenders	602,43 ⁵
F. Van Ds. Wisse uit de Wekkerkas	450,—
G. Ingewisselde coupons	1005,94
H. Diverse ontvangen renten	54,50
I. Bijdrage huur-Jongeleen	60,—
J. Saldo in kas boekjaar 1911/1912	1236,50

Totale ontvangst f 7597,57

UITGAVEN.

<i>A.</i>	Diverse reiskosten	<i>f</i>	145,10
<i>B.</i>	Diverse honoraria met inbegrip van kindergeld	-	4918,50
<i>C.</i>	Aan de kas voor de opleiding, aandeel-coupons erfenis-Wensenburg	-	363,38
<i>D.</i>	Aan de kas voor de bibliotheek idem	-	130,23
<i>E.</i>	Onkosten waterleiding	-	25,18
<i>F.</i>	Huur schoolgebouw	-	425,—
<i>G.</i>	Safehuur	-	15,—
<i>II.</i>	Diverse huishoudelijke uitgaven, zooals con- sumptie, vergaderingen, brandstoffen, enz.	-	98,47
	Totale uitgaaf	<i>f</i>	<u>6120,86</u>
	De ontvangsten bedragen	<i>f</i>	7597,57
	De uitgaven beloopt	-	<u>6120,86</u>
	Saldo in kas op 1 Juli 1913	<i>f</i>	<u>1476,71</u>

De Penningmeester,
J. SCHOTEL, JR.

HAARLEM, 1 Juli 1913.

Bijlage B.

ONTVANGEN COLLECTEN

voor opleiding van Dienaren des Woords.

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
Leeuwarden.	Leeuwarden	f 46,88	f 54,28	f 101,16
	Groningen	—	—	—
	Harlingen	9,11 ⁵	9,68	18,79 ⁵
	Emmer-Compascuum	—	—	—
	Midwolda	1,77	—	1,77
	Ulrum	12,40	(5,—)	22,40
	Valthermond	3,—	(3,47)	10,84
	Suawonde	2,35	(4,37)	2,35
	Murnierwoude	8,62 ⁵	—	20,95 ⁵
	Smilde	—	12,34	—
	Assen	6,33	—	12,84
	Kornhorn	14,04	6,51	26,11
	Sneek	15,80	12,07	32,90
	Drachten-Ureterp	9,62	17,10	35,75 ⁵
	N.-Pekela	30,03	(14,66)	101,88
	Wildervank-Veendam	4,07 ⁵	(11,47 ⁵)	25,81
	Onstwedde	23,17	(47,50)	87,62
	Onstwedder-Mussel	(11,—)	(24,35)	39,49 ⁵
		(14,60)	(14,41 ⁵)	
			(7,32)	
			(9,30)	
			(5,15)	
			(6,80)	
			(7,09 ⁵)	
		f 212,80 ⁵	f 277,88 ⁵	f 490,69

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
Zwolle.	Zwolle	f 19,75	(f 14,80 (20,86)	f 55,41
	Steenwijk	11,—	—	11,—
	Zwartsluis	—	—	—
	Almelo	9,63 ⁵	(7,33 ⁵ (6, (7,09 ⁵)	29,76 ⁵
	N.-Amsterdam	3,38	—	3,38
	Kampen	12,50	14,62 ⁵	27,12 ⁵
	N.-Leusen	2,25	—	2,25
	Lutten	3,36 ⁵	(3,75 (5,62)	12,73 ⁵
	De Krim	3,20	4,18 ⁵	7,38 ⁵
	Hoogeveen	17,75	15,02 ⁵	32,77 ⁵
	Elburg	4,21	—	4,21
	Enschede	22,42	39,90 ⁵	62,32 ⁵
	Ommen	3,70	(3,20 (5,04)	11,94
	Hatten	—	—	—
	Nieuweroord	4,80	7,50	12,30
		f 117,96	f 154,64	f 272,60
Apeldoorn.	Apeldoorn	f 14,37	(f 39,— (16,65)	f 70,02
	Teuge	8,64	8,72	17,36
	Deventer	6,18 ⁵	(3,96 ⁵ (4,26)	14,41
	Harderwijk	8,64	—	8,64
	Arnhem	9,60	9, —	18,60
	Doesburg	6, —	(6,50 (10,90)	23,40
	Aalten	18,96 ⁵	(16,57 ⁵ (14,67)	50,21
	Zutphen	11,25	—	11,25
		f 83,65	f 130,24	f 213,89

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
Utrecht.	Utrecht	f 23,18	f 18,31 ⁵	f 41,49 ⁵
	Culemborg	7,28	—	7,28
	Amersfoort	2,50	4,30	6,80
	Baarn	5,47	6,10	11,57
	Veenendaal	11,50	—	11,50
	Noordeloos	28,36	(25,06)	97,66 ⁵
	Bunschoten	27,18 ⁵	(44,24 ⁵)	77,18 ⁵
			(14,—)	
			(36,—)	
	Zeist	12,26	(6,71)	28,39
			(9,42)	
	Woerden	10,70	—	10,70
Amsterdam.	Hilversum	6,42 ⁵	—	6,42 ⁵
	Maarsse	4,45	3,04	7,49
		f 139,31	f 167,19	f 306,50
	Amsterdam	f 31,23	(35,—)	f 104,17
			(37,94)	
	Haarlem	27,45 ⁵	(41,46)	102,94 ⁵
			(34,03)	
	Zaandam	10,—	25,58	35,58
	Urk	—	—	—
	Broek op Langendijk	20,20	21,67	41,87
	Opperdoes	5,25	(3,30)	15,07
			(6,52)	
	N.-Vennep	5,50	10,—	15,50
	Lisse	23,79	16,57 ⁵	40,36 ⁵
	IJmuiden	4,25 ⁵	4,12	8,37 ⁵
	Helder	5,36	9,55	14,91
	Bussum	21,13	45,73	67,16
	Nieuwendam	—	—	—
	Enkhuizen	—	—	—
		f 154,47	f 291,47 ⁵	f 445,94 ⁵

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913	
's-Gravenhage.	's-Gravenhage	f 43,12 ⁵	f 35,68	f 78,80 ⁵
	Delft	5,45	13,06	18,51
	Leiden	27,95	27,45	55,40
	Gouda	—	—	—
	Aarlanderveen	—	—	—
	Schiedam	3,46	4,20	7,66
	Rotterdam	27,10	(46,21) (42,36)	115,67
	Maassluis	4,96	6,44	11,40
	Nieuwpoort	3,15	5,85	9,—
	Vlaardingen	8,90	—	8,90
	Boskoop	20,88	—	20,88
	Alphen (Oudshoorn) .	11,18	—	11,18
	Rijnsaterwoude	—	—	—
	Rozenburg	5,30	—	5,30
	Rijnsburg	11,30	—	11,30
		f 172,75 ⁵	f 181,25	f 354,00 ⁵
Dordrecht.	Dordrecht	f 36,75	f 25,41	f 62,16
	's-Gravendeel	23,50	33,24	56,74
	Oud-Beierland	19,31	(12,97 ⁵) (11,59)	43,87 ⁵
	Barendrecht	(11,50 ⁵) (10,22)	(14,92 ⁵) (8,95)	45,60
	Slidrecht	16,72	52,87 ⁵	69,59 ⁵
	's-Gravenmoer	2,85	—	2,85
	Zierikzee	52,50	45,42	97,92
	Dussen	9,—	—	9,—
	Vlissingen	17,46 ⁵	(14,80) (11,78 ⁵)	44,05
	Puttershoek	—	—	—
	Gorinchem	2,—	—	2,—
	Werkendam	—	—	—
	Zaamslag	18,63	15,03	33,66
	Papendrecht	—	—	—
		f 220,45	f 247,—	f 467,45

RECAPITULATIE.

Classis	LEEWARDEN . . .	f 212,80 ⁵	f 277,88 ⁵	f 490,69
"	ZWOLLE . . .	117,96	154,64	272,60
"	APELDOORN . . .	83,65	130,24	213,89
"	UTRECHT . . .	139,31	167,19	306,50
"	AMSTERDAM . . .	154,47	291,47 ⁵	445,94 ⁵
"	's-GRAVENHAGE . .	172,75 ⁵	181,25	354,00 ⁵
"	DORDRECHT . . .	220,45	247,—	467,45
	Samen . . .	f 1101,40	f 1449,68	f 2551,08

Collecten	f 2551,08
Van de Cents-Vereeniging	- 1136,39 ⁵
Giften	- 782,36
Ingewisselde coupons, erfenis van wijlen den Heer Wensenburg	- 363,38
Gerestitueerd door een predikant, die uit de kas gestudeerd heeft	- 100,—
Idem, door student A. Gruppen.	- 500,—
	Samen . . . f 5433,21 ⁵
Batig saldo van 't vorig jaar	- 104,04 ⁵
	Totaal ontvangst . . . f 5537,26
	" uitgaaf . . . - 5360,55
Batig saldo 1 Juli 1913	f 176,71

De Penningmeester,
J. BOS, Hz.

DELFT, Juli 1913.

Bijlage C.

ONTVANGEN COLLECTEN

voor Em. Pred., Pred. Wed. en Weezen.

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
Leeuwarden.	Leeuwarden	f 45,24	f 26,97 ⁵	f 72,21 ⁵
	Groningen	—	—	—
	Harlingen	8,41 ⁵	9,36 ⁵	17,78
	Emmer-Compascuum . .	1,50	5,50	7,—
	Midwolda	—	—	—
	Ulrum	7,—	5,—	12,—
	Valthermond	2,53 ⁵	—	2,53 ⁵
	Suawoude	—	—	—
	Murmerwoude	8,62 ⁵	9,—	17,62 ⁵
	Smilde	—	—	—
	Assen	4,66	5,04 ⁵	9,70 ⁵
	Kornhorn	9,76 ⁵	6,72	16,48 ⁵
	Sneek	13,96	17,—	30,96
	Drachten-Ureterp . .	4,32 ⁷	—	4,32 ⁵
	N.-Pekela	14,46	22,07	36,53
	Wildervank-Veendam .	2,41 ⁵	7,30	9,71 ⁵
	Onstwedde	13,—	—	13,—
	Onstwedder Mussel . .	7,09 ⁵	16,32 ⁵	23,42
		f 142,99 ⁵	f 130,30	f 273,29 ⁵
Zwolle.	Zwolle	f 15,—	(f 23,20 ⁵ 14,80)	f 53,00 ⁵
	Steenwijk	8,—	5,—	13,—
	Zwartsluis	—	—	—
	Almelo	8,25	—	8,25
	N.-Amsterdam	4,55	5,10	9,65
	Kampen	16,58	18,76	35,34
	N.-Leusen	2,75	(3,50 2,—)	8,25
	Luffen	3,30	—	3,30
	De Krim	3,32 ⁵	3,28 ⁵	6,61
	Hoogeveen	9,10	(16,06 11,52)	36,68
	Elburg	—	—	—
	Enschede	13,10 ⁵	(23,51 ⁵ 18,52)	55,14
	Ommen	2,35	—	2,35
	Nieuweroord	6,25	7,—	13,25
		f 92,56	f 152,26 ⁵	f 244,82 ⁵

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
Apeldoorn.	Apeldoorn	f 20,64	f —	f 20,64
	Teuge	10,91	13,36	24,27
	Deventer	6,78 ⁵	(4,26) (4,74)	15,78 ⁵
	Harderwijk	10,01	9,—	19,01
	Arnhem	9,32 ⁵	10,—	19,32 ⁵
	Doesburg	14,82	21,—	35,82
	Aalten	30,09	—	30,09
	Zutphen	14,50	—	14,50
		f 117,08	f 62,36	f 179,44
Utrecht.	Utrecht	f 19,23 ⁵	f 49,06	f 68,29 ⁵
	Culemborg	4,02	6,55 ⁵	10,57 ⁵
	Amersfoort	2,40	2,46	4,86
	Baarn	7,08	4,43 ⁵	11,51 ⁵
	Veenendaal	11,62 ⁵	10,07 ⁵	21,70
	Noordeloos	22,07 ⁵	27,42 ⁵	49,50
	Bunschoten	24,17	(14,—) (23,06)	61,23
	Zeist	11,86	(11,92) (7,71)	31,49
	Woerden	10,88	—	10,88
	Hilversum	10,82	—	10,82
	Maarssen	3,90	2,58	6,48
		f 128,06 ⁵	f 159,28	f 287,34 ⁵
Amsterdam.	Amsterdam	f 35,25	f 35,—	f 70,25
	Haarlem	21,54	31,53	53,07
	Zaandam	11,51	(23,12 ⁵) (20,71)	55,34 ⁵
	Urk	—	—	—
	Broek op Langendijk .	13,72	28,64	42,36
	Opperdoes	4,61 ⁵	3,30	7,91 ⁵
	N.-Vennep	7,—	5,50	12,50
	Lisse	26,17 ⁵	(25,55 ⁵) (38,80)	90,53
	IJmuiden	—	—	—
	Helder	6,27	—	6,27
	Bussum	19,35 ⁵	20,00 ⁵	39,36
	Nieuwendam	5,30	—	5,30
	Enkhuizen	8,43 ⁵	—	8,43 ⁵
		f 159,17	f 232,16 ⁵	f 391,33 ⁵

Classes.	GEMEENTEN.	BEDRAG.		TOTAAL.
		1912.	1913.	
's-Gravenhage.	's-Gravenhage	f 42,27	f 57,74	f 100,01
	Delft	9,52	11, -	20,52
	Leiden	24,17	24,27	48,44
	Gouda	—	—	—
	Aarlanderveen	—	—	—
	Schiedam	4,08	—	4,08
	Rotterdam	31,60	(42,36) (45, -)	118,96
	Maassluis	7,43	5,83	13,26
	Nieuwpoort	2,13	1,83 ⁵	3,96 ⁵
	Vlaardingen	10,60	8,95	19,55
	Boskoop	—	—	—
	Alphen (Oudshoorn)	16,36	—	16,36
	Rijnsaterwoude	—	—	—
	Rozenburg	5,50	—	5,50
	Rijnsburg	8, -	22,52	30,52
		f 161,66	f 219,50 ⁵	f 381,16 ⁵
Dordrecht.	Dordrecht	f 25,48 ⁵	(f 42,45) (23,42)	f 91,35 ⁵
	's-Gravendeel	28,—	31,58	59,58
	Oud-Beierland	13,11	—	13,11
	Barendrecht	(14,06 ⁵) (5,—)	(25,49) (27,72)	72,27 ⁵
	Slidrecht	17,91	(23,20) (16,85 ⁵)	57,96 ⁵
	's-Gravemoer	2,50	(2,50) (2,43)	7,43
	Zierikzee	47,85	55,50	103,35
	Dussen	8,70	—	8,70
	Vlissingen	13,93 ⁵	17,82	31,75 ⁵
	Puttershoek	—	—	—
	Gorinchem	—	—	—
	Werkendam	—	—	—
	Zaamslag	13,79	17,47 ⁵	31,26 ⁵
	Papendrecht	—	—	—
		f 190,34 ⁵	f 286 44	f 476,78 ⁵

RECAPITULATIE.

Classis	LEEWARDEN . .	f 142,99 ⁵	f 130,30	f 273,29 ⁵
"	ZWOLLE . .	92,56	152,26 ⁵	244,82 ⁵
"	APELDOORN . .	117,08	62,36	179,44
"	UTRECHT . . .	128,06 ⁵	159,28	287,34 ⁵
"	AMSTERDAM . .	159,17	232,16 ⁵	391,33 ⁵
"	's-GRAVENHAGE .	161,66	219,50 ⁵	381,16 ⁵
"	DORDRECHT . .	190,34 ⁵	286,44	476,78 ⁵
	Samen . .	f 991,87 ⁵	f 1242,31 ⁵	f 2234,19

Collecten . . f 2234,19

Giften . . . - 740,32

Samen . . f 2974,51

Batig saldo van 't vorig jaar . . . - 361,71⁵

Totaal ontvangst . . f 3336,22⁵

" uitgaaf . . . - 2737,37

Batig saldo 1 Juli 1913 - 598,85⁵

De Penningmeester,

J. BOS, Hz.

DELFT, Juli 1913.

Bijlage D.

VERSLAG van de werkzaamheden van het Curatorium en den toestand der Theologische School, gedurende den Cursus 1912—1913.

Wel Eerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Met dank aan den Heere voor Zijne goede zorgen en den zegen, geschonken in den afgelopen Cursus, mogen Curatoren der Theologische School U verslag geven van den arbeid aan de school verricht.

Den 4den September 1912 werd door Curatoren vergaderd tot het afnemen van het admissie examen. De eenige adspirant, die zich daartoe had opgegeven, Jurijan Reesink, kon door Curatoren worden aanvaard.

De Cursus 1912/13 werd geopend 16 September 1912. Daarbij hield de aftredende Rector, Doc. H. Janssen, eene rede over »De persoon van Christus in de theologie van den tegenwoordighen tijd,« en droeg het rectoraat over aan Doc. P. J. M. de Bruin.

Door de Commissie der Kas E. B. P. waren een viertal broeders toegelaten tot de Theol. School. Deze broeders, A. Gruppen, A. Ch. J. Schepper, P. de Smit en J. L. de Vries werden ingeschreven in het Album Studiosorum der School.

Behoudens eene ernstige keelaandoening van Doc. Janssen en krankheid van een onzer studenten, gaf de Heere het gansche jaar gelegenheid aan Docenten en Studenten om zich te wijden aan hunne studiën.

Deze werden met den gewenschten uitslag bekroond.

Tot Semi-candidaat werden bevorderd de B.B. N. Bijdemast, H. Hoogendoorn en J. Jongeleen.

Het onderwijs werd door de Docenten gegeven in dezelfde vakken als die ten vorigen jare zijn opgegeven,

Aan de bepaling der Synode is voldaan, dat de lessen aan de school van tijd tot tijd door deputaten uit het curatorium zouden worden bijgewoond.

Met dank aan onzen ijverigen penningmeester mag geconstateerd worden dat ruimschoots in alle behoeften der school kon worden voorzien en een niet onaanzienlijk batig saldo zich op 30 Juni in kas bevond.

In de bezittingen der School is geene wijziging gekomen.

Aan de beurt van aftreding zijn de B.B. Curatoren, Ds. F. Lengkeek, Ds. R. E. Sluiter en Ds. M. Schouten.

Curatoren achten het in het belang van het onderwijs noodzakelijk, dat de Synode overga tot de benoeming van een der-
nen vasten docent en bevelen daartoe aan den tijdelijk be-
noemden docent, Ds. H. Janssen.

Tevens deelt het curatorium U mede een aanbod te hebben
ontvangen van br. R. te Den Haag om plan en teekening en
kosten-berekening voor een schoolgebouw kosteloos te bewer-
ken, waarbij toezegging werd gedaan van de helft der bouw-
som als hypotheek. In verband hiermede vraagt het curato-
rium, dat de Synode uitspreke, wat zij wenscht: een nieuw
gebouw stichten of een oud, geschikt gebouw koopen en legt,
er den nadruk op, dat de Synode bepale waar de School zal
gevestigd zijn.

Bestrale de Heere uwe vergadering met zijn licht.

M. DEN BOER, Voorzitter.

F. LENGKEEK, Secretaris,

Dordrecht, Juli 1913.
Amsterdam,

Bijlage E.

VERSLAG 1912/1913 van de Comm. der Kas E. B. P.

Wel Eerw. en Eerw. Brs!

Moesten we ons vorig verslag aanvangen met eene mededeeling, die ons pijnlijk was, n.l. dat de commissie geen der aspiranten kon aannemen. heden mag uwe commissie der Synode mededeelen, dat van de 11 aspiranten, die zich 2 Sept. 1912 te 's Hage vertegenwoordigden om aan het examen deel te nemen, er 4 konden worden aangenomen.

Aan elk der 11 aspiranten werd een opstel opgegeven over den farizeër en den tollenaar, opdat daaruit zou blijken: *a* Dogmatische kennis, *b* eenig bewijs van hunne kennis van taal en stijl.

De namen der aangenomenen zijn: A. Gruppen uit Hoogeveen, A. Ch. J. Schepper uit Arnhem, P. de Smit uit Utrecht, J. L. de Vries uit Utrecht.

't Zij met algemeene of met meerderheid van stemmen, werden deze Brs. als Kasstudent aangenomen, geloovende in hen te vinden een beginsel van genade en roeping tot het ambt. Ga er voor deze mannen en voor onze andere kasstudenten een gedurig gebed tot den Koning der Kerk op, en bekronen Hij de beslissing der Commissie met Zijne hooge goedkeuring.

Een der aangenomen kasstudenten stortte bij den Penn., Ds. Bos, f 500, terwijl een ander een gezegeld stuk in handen der commissie stelde, dat hij bij het begin der cursus 1914/'15 1000 gld. storten zou en bij vroege onderbreking der studie, bij vrijwillige verlating der school 500 gld. zou betalen. Echter is deze student overgegaan tot de 2e klasse en mitsdien is er geen vreeze voor onderbreking der studie, zoo de Heere wil en wij leven. Het boek van onzen Penn. is op de vergadering van 28 Juli '13 door eene commissie, zijnde Ds. Polman en Oud Holsteijn, nagezien, accoord bevonden en Z. Eerw. voor het richtig beheer dankgezegd en gedéchargeerd.

De Commissie heeft de bureaukosten van onzen Penningmeester van 25 gld. gebracht op 50 gld.

Is het verslag onzer commissie tot dusver optimistisch en hadden we gaarne de synode in deze stemming gelaten, ze zal met ons moeten zeilen in de meer pessimistische wateren.

Al is het beheer der finantiën richtig, en al kloppen de cijfers juist, zoo komt ook hier het hinkend paard achteraan.

Het batig saldo der kas is f 176.31. Tegenover dit batig saldo staat echter een schuld van 500 gld., zoodat het voordeelig saldo overgaat in een nadeelig van f 323.69. Nu gaat er van dit nadeelig saldo wel 200 gld. af van twee obligatiën, die Ds. Bos in portefeuille heeft; echter deze kunnen niet verzilverd worden. Met deze papiertjes kan Z.Eerw. noch de studenten, noch de Theol. School helpen.

Gelet moet er nog op worden *a* dat in de kas dit jaar 500 gld. door een student werd gestort, *b*. dat het boekjaar begon met een batig een saldo ad f 104 04⁵, *c*. dat de kas 100 gld. ontving van een predikant als restitutie. Als deze buitengewone ontvangsten van het saldo worden afgetrokken, is de toestand, niettegenstaande het herhaald trekken aan de noodklok, van dien aard, dat uwe commissie huiverig is in 1913 over te gaan tot oproep van sollicitanten voor kasstudent. Uwe commissie meent hiertoe *niet* te mogen overgaan, tenzij hierin gesteund door de Synode, en bijaldien de Synode niettegenstaande het nadeelig saldo adviseert tot oproeping, zij tevens de bronnen aanwijze.

Ons medelid Br. Renkema zal uwe vergadering even spreken ~~over de kas moet uweven.~~

Deelen we ten slotte nog mede dat aan de beurt van aftreding zijn als leden der Commissie:

Primi: Ds. Bos en Oud v. Brummen.

Sec.: Ds. Visser en Oud. Quant.

Met de bede, dat de Heere uwe vergadering bestrale met zijn licht en den arbeid der Commissie aan uwe liefde en voorbede aanbevelende,

De Commissie voornoemd,

Ds. M. KOOMANS, Voorz.

D. J. v. BRUMMEN, Secr.

Bijlage F.**VERSLAG der ZENDINGS COMMISSIE.**

Weleerw. en Eerw. Brs.!

De Zendings-Commissie heeft de eer uwe geachte Vergadering haar verslag aan te bieden van hare handelingen in het jaar 1912/13.

He Heere gaf haar stoffe tot verootmoediging en tot blijdschap. Uwe Vergadering verleende de Commissie het mandaat adspirant-Zendelingen op te roepen, teneinde, zoo de Heere ons een broeder zond, dien op te leiden tot dat heerlijk werk in het Koninkrijk Gods. Een vijftal brs. had zich bij de Commissie aangemeld, doch tot onze smart kon niemand aangenomen worden. De schreiende nood der Heidenwereld en het ontbreken van een man, die bereid is om uitgezonden te worden met het Evangelie des Kruises, stemme onze harten tot verootmoediging. Wordt deze zaak ook meer een zaak des gebeds voor de geheele Kerk.

De Heere gaf ons, ondanks deze ontmoediging, stoffe van dankerkentenis. De Commissie mag met voldoening terugzien op den wel geslaagden Zendingsdag te Rotterdam. Hierdoor wordt de liefde tot en voor de Zending opgewekt, want in dezen geldt ook: onbekend maakt onbemind. De onderwerpen, die op dien dag door verschillende sprekers werden behandeld waren: „Waarom Zenden“; »Wien te zenden“; „Waarheen te zenden“; »Overreken de kosten.« Als naar gewoonte werd die dag besloten met een ure des gebeds voor de Zending.

Volgens het besluit der Synode verzond de Secretaris der Commissie aan de kerkeraden onzer gemeenten een rapport inzake de Opleiding van Zendelingen, teneinde, na bespreking op den kerkeraad en op de classis, door de Synode gewijzigd of ongewijzigd te worden aangenomen.

De Commissie stelde het studie-geld vast op f 400.— voor een ongehuwd persoon, gedurende de eerste 4 jaren van opleiding. Het schoolgeld en de kosten voor de privaat-lessen zijn voor rekening van de kas der Zending. De Commissie wijst den adspirant-zending de leeraren aan voor het privaat-onderwijs.

De Commissie benoemde Ds. Lengkeek en Ds. Bakker om een rapport uit te brengen omtrent het te kiezen Zendelings-terrein. Dit rapport, met een schetskaartje van Celebes, werd, door de Commissie goedgekeurd, aan de afgevaardigden der

Synode verzonden en mitsdien ter bespreking en overweging der Synode aangeboden.

De stand van de kas der Zending was op 11 Juni 1913 aldus :

Aan ontvangsten	f 7508.65 ⁵
Aan uitgaven	- 1513.99 ⁵
Saldo in kas . . .	f 6064.69

De ontvangsten in het boekjaar 1912/13 bedroegen : f 1440 20⁵
De inkomsten vermeerderden met ruim f 200 —, uit vrije giften. Het maandblaadje U. K. K. wierp een batig saldo af van f 300.33⁵

Aan de beurt van aftreding als lid der Zendings-Commissie is dit jaar Ds. F. Lengkeek.

De Zendings-Commissie stelt der Synode voor, het rapport inzake de opleiding van Zendelingen aan te nemen, doch schakele de laatste twee leerjaren uit, totdat een nader onderzoek is ingesteld.

Aan het einde van haar verslag spreekt de Commissie den wensch uit, dat de Christ. Geref. Kerk in het feestjaar van Neêrlands' Onafhankelijkheid, een man ontvange en uitzende tot de slaven der zonden in de Heidenwereld met de heerlijke tijding: „Indien dan de Zoon u zal vrij gemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn.”

T. A. BAKKER,
Secretaris.